НОВАЯ ДАРОГА

NEUER WEG

Preis 20 Pf. Weißruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok Цана 20 фнг.

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Адрас рэдакцыі: Bialystok, Langgasse 16. Тэл. 1020, Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700. Цана абвестак паводле тарыфу № 1.

№ 27. (113) Беласток, 2 ліпеня 1944 Год выданьня III.

Два пакаленьні

19-та чэрвеня ў Беласточчыне пачалі сваю працу беларускія настаўніцкія курсы. Курсы адбываюцца ў трох мясцох: Беластоку, Горадні і Нараўпы. Пасьля няпоўнага году працы беларускіх школаў у Беласточчыне ізноў праводзіцца падрыхтоўка пэдагагічнага пэрсаналу, каб новы навучальны год быў больш пасьпяховым і плодным у справе навучаньня і нацыянальнага ўзгадаваньня нашых дзяцей. Трэба сказаць, што беларускае настаўніцтва Беласточчыны — гэта пераважна моладзь, вырасшая ў бурныя дні нашага нацыянальнага змаганьня, вырасшая ў цяжкіх умовах вайны. Але якраз яна, гэтая моладзь, натхнёна ідэяй нашага нацыянальнга вызваленьня і ў ёй зарука нашай будучыні. **З гушчаў нашага народу выходзіць новая народная інтэлігэнцыя, якая пераймае сьцяг нашага змаганьня і панясе яго з гонарам далей, каб нашая справа расла, каб наш народ, урэшце, стаў на моцны грунт самастойнага нацыянальнага разьвіцьця.**

Іншай дарогі і ня можа быць. Нашы ворагі ўсьцяж імкнуліся абясьсіліць нашую інтэлігэнцыю, імкнуліся не дапусьціць яе да актыўнае працы, а перадусім да ўплыву на маладое пакаленьне. Беларускі сьвядомы настаўнік, які прабаваў зьблізіцца з сваім народам і сеяць сярод яго нацыянальную сьвядамасьць, атрымоўваў бязьлітасныя ўдары з боку чужацкае ўлады. Мы добра ведаем, як жылося беларускаму настаўніку пад Польшчай. Ён у найлепшым выпадку мог працаваць у школе, але толькі не на сваёй бацькаўшчыне. Сьвядомы беларускі настаўнік ссылаўся у караннуую Польшчу або зусім звальняўся з працы і быў вымушаны жыць на вёсцы пад паліцэйскім надзорам на ласцы бацькоў. У беларускія абшары насылаліся самыя адборныя палянізатары, якія былі дасканальна навучаныя, як атручваць дзіцячыя душы.

Шмат беларускіх настаўнікаў атрымаўшых асьвету перад вайной, але моцна зьвязаных з «родным беларускім карэньнем», наагул не магло атрымаць працы ў школе і змушана было цягнуць плуг на роднай зямлі, хаваючы ў сэрцы палкую нянавісьць да чужынцаў. А іншыя.. адарваўшыся ад родных ніў, ад родных бацькоў, забыліся пра свой народ і, атручаныя польскім сэмінарскім узгадаваньнем, пайшлі ў лягер нашых ворагаў. Гэтыя рэнэгаты існуюць яшчэ і сяголеньня.

Пад бальшавіцкім панаваньнем было яшчэ горш. Тыя кадры беларускіх настаўнікаў, якія ўзгадоўваліся ў духу служэньня беларускаму народу ў часе нацыянальнай адцухі перад калектывізацыяй, былі жорстка і бязьлітасна зьнішчаны органамі НКВД. Усе лепшыя нацыянальныя сілы, гатовыя да самахвярнай і аддана́й працы для Беларусі, загінулі. Тыя-ж, якія захавалі свае нацыянальныя імкненьні, змушаны былі працаваць у нялюдзкіх маральных умовах, змушаны былі ламаць свае душы.

Скуль-жа маглі прыходзіць у нас інтэлігэнцкія сілы, скуль мог нарастаць наш настаўніцкі маладняк. Адзін беларускі настаўнік, які калісь працаваў у Ломжы ў польскай школе, расказвае нам, што на дваццаць восем праваслаўных настаўнікаў дзэццаць шэсьць былі вымушаны польскімі школьнымі ўладамі зьмяніць сваю рэлігію. Адзін беларускі настаўнік з Пружаншчыны, скончыўшы настаўніцкую сэмінарыю, ня мог тры гады атрымаць працы ў школе, пакуль не згадзіўся на прапанову польскага інспэктара (фармальна) прыняць каталіцтва.

З дапамогай вытрывалых, старэйшых беларускіх настаўнікаў нашае маладое настаўніцтва вучыцца цяпер ня толькі практычнае веды і ўменьня працы ў школе, але пераймае ад іх і баявы досьлед, здабыты імі на цяжкім сваім жыцьцёвым шляху.

З надзвычайным запалам і нацыянальным уздымам пачаліся другія настаўніцкія курсы ў Беласточчыне.

Аб патрыятызме і адданасьці нашых настаўнікаў сьведчыць верш аднае настаўніцы-курсанткі, які яна прыслала ў нашу рэдакцыю:

«Мы пакляліся аддаць жыцьцё,
калі патрэбна гэта,
ўліць у нашу працу пачуцьцё—
Вось гэта наша мэта-

Маладое настаўніцкае пакаленьне Беласточчыны ідзе ў школу і ў народ іменна з гэтым пачуцьцём, з гэтай нягаснучай верай у справу адраджэньня нашага народу.

«Заданьне беларускага настаўніка, — сказаў старшыня Беларускага Аб'еднаньня ў Беластоку на адкрыцьці курсаў — у сучасны мамэнт гэта ня толькі вузка дыдактычныя і пэдагагічныя мэты. Сяголеньня беларускі настаўнік — гэта жаўнер на фронце нашае нацыянальна-вызвольнае працы. Настаўнік, працуючы ў школе, працуючы з нашым народам, таксама змагаецца за справу нашага нацыянальнага вызваленьня».

Гэтыя словы глыбака запалі ў душы маладых беларускіх настаўнікаў. Кожны з іх скончыўшы курсы, пойдзе ізноў у народ класьці падваліны нашае нацыянальна-культурнае будучыні.

Гаворачы аб беларускім настаўніцкім маладняку нельга ня ўспомніць аб старшым пакаленьні, каторае гэты маладняк узгадавала.

Усе прадстаўнікі старэйшага пакаленьня— гэта людзі, каторых узгадавала чужацкая школа, чужая культура.

І трэба аддаць справядлівасьць, што той, хто не згубіў свой нацыянальны хрыбет у чужым моры—павінен быць моцным чалавекам.

Сучаснае маладое пакаленьне, каторае ўзгадоўвае вайна будзе мець бурны тэмпэрамэнт, як бурнай зьяўляецца цяперашняя вайна.

Старэйшы-ж чалавек, каторы пережыў беспрацьце, паніжэньне і рознага роду прасьледы, шмат чаго па такой дарозе мусіў страціць.

Цяпер, калі ў беларускіх школах спатканюцца гэтыя два пакаленьні, яны якраз дадуць той сынтэз, каторы павядзе беларускую народную школу ў сьветлую і слаўную будучыню.

І. Л.

Нямецкая збройная дапамога Фінляндыі

Дзяржаўны міністар замежных справаў фон Рыббэнтроп зладзіў візыту фінскаму ўраду.

Падчас гэтай візыты былі абгавораны цікавячыя Нямеччыну і Фінляндыю пытаньні, асабліва прадстаўленае фінскім урадам жаданьне збройнай дапамогі. Нямецкі ўрад згадзіўся задаволіць гэтае жаданьне фінскага ўраду.

Гутарка, якая вялася паміж міністрам замежных справаў фон Рыббэнтропам з аднаго боку і дзяржаўным прэзыдэнтам Рыці і фінскім міністрам замежных справаў Рамсаем з другога боку, праходзіла ў духу братэрства аружжа паміж арміямі і сяброўства абодвух народаў.

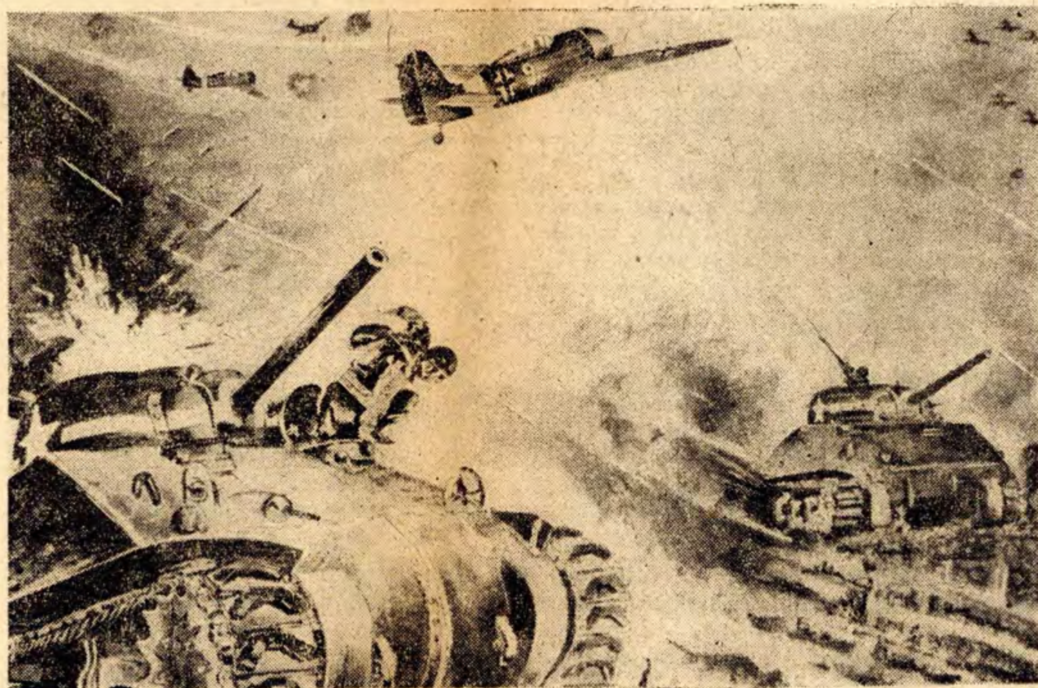
Нямецкі і фінскі ўрады выказалі поўную згоднасьць і зразуменьне ва ўсіх абгавораных пунктах.

Як вядома, у вапошні час узмоцніўся націск саветаў на Фінляндыю.

9-га чэрвеня бальшавікі распачалі супроць Фінляндыі афэнзыву. Пад націскам Масквы ўрад Рузвэльта загадаў фінскаму пасланьніку ў Вашынгтоне і ягоным супрацоўнікам пакінуць Амэрыку з выясьненьнем, што фінскія дыпляматы перашкаджаюць у супрацоўніцтве ЗША з Масквой.

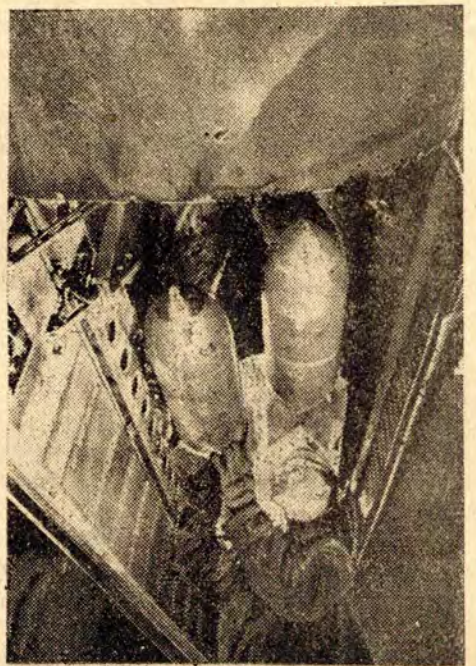
Але на ўсе гэтыя мерапрыемствы Фінляндыя адказала рашучай і заўзятай барацьбой. Увесь народ выпаўняе свае абавязкі, ня гледзячы на варожую прапаганду і падзеі на фронце. Фінская прэса піша, што «барацьба будзе ў кожным выпадку весьціся далей» бо фінскі жаўнер будзе й далей выпаўняць свой абавязак і бараніць свой гонар. У гэтай барацьбе Фінляндыя апіраецца таксама на сяброўства аружжа з нямецкай арміяй, якая ізноў акажа дапамогу харобраму фінскаму народу.

ЦЯЖКІЯ АМЭРЫКАНСКІЯ ТАНКІ ПАД ГРА ДАМ БОМБАЎ З НЯМЕЦКІХ САМАЛЁТАЎ

Ня гледзячы на моцную абарону, нямецкія самалёты нападаюць бесперапынна на варожыя танкі. У першым тыдні інвазіі зьнішчана 400 варожых танкаў.

ПАДРЫХТОЎКА ДА ВЯЛІКАГА НАПАДУ НЯМЕЦКІХ САМАЛЁТАЎ.

Наладоўваньне цяжкіх бомбаў на самалёты.

Чырвоныя паразіты

Хто жыў пад панаваньнем бальшавікоў, той добра ведае іх усялякія «хітрыя» мэтады, якія былі стасаваныя да нашых людзей. Амаль ня знойдзецца такой сям'і, з якой хтосьці ня выехаў «дабраахвотна» у глыб «савецкага раю». Гэтыя «дабраахвотнікі» ўжо напэўна закончылі сваё жыцьцё, бо-ж яны былі высланы як ні ў Сібір, дык напэўна ў магілу. Шмат людзей пацярпелі ў іншы спосаб ад гэтых «вызваліцеляў і братоў», бо-ж гэта было ня так даўно. Яшчэ добра памятаем іх мэтады ссылак і зьверскія зьдзекі ў Савецкім Саюзе. Гэта проста гвалт, якім гэтыя «вызваліцелі» вядомыя ўжо ўва ўсёй Эўропе. Яны-ж патрапілі сваіх працаўнікаў гвалтам вывезьці нават з Францыі, як гэта зрабілі з расейскім эміграмтам тэн. Кутепавым і Міллерам. Яны патрапілі напусьціць «герояў Савецкага Саюзу» на сваіх-жа супрацоўнікаў, як гэта было з маршалам Блюхэрам і іншымі. Адзін раз даюць нагароды, другі раз яго прыстаўляюць да сьценкі, як ворага савецкага парадку.

А што гаварыць аб іншых меншых пацыях, калі яны ўжо сваіх так шануюць. Ужо шмат гаварылася аб іх спосабах катаваньня і нішчэньня народу. Але, цяпер, у часе вайны, і калі жыда-бальшавікі пачалі прайграваць, дык Сталін выдумаў новае аружжа, гэта — бандыты, якіх ён называе ізноў-жа «героямі Савецкага Саюзу». Гэтыя «героі» — сапраўды «героі» і на геройску вядуць барацьбу але ... з беларускімі сялянамі. Асабліва пасьля тайнага загаду, «бацюшкі» Сталіна і яго прыхвасьні— у асобе Панамарэнкі, аб вынішчэньні беларускага народу, гэтыя «слаўныя партызаны» сапраўды пачалі барацьбу з беларускім насельніцтвам. Мала таго, што гэтыя паразіты жывуць з грабежу, абіраючы беларускую вёску да ніткі, дык яшчэ цяпер пачалі новы спосаб «фізычнага гвалту» сярод беларускага насельніцтва. Гэта нічога іншага, як новая хваля тэрору жыда-бальшавізму. Быў час, калі ўжо наш брат свабодна аддыхнуў ад гэтых «чырвоных паноў», дык сяньня гэтыя бандыты зноў пачынаюць сваю даўнейшую зьнішчальную і агідную працу, забіраючы ў свае бандыцкія рады гвалтам і тэрорам моладзь з вёсак.

Хто так патрапіць зрабіць?! Толькі ненасытны крывапійца Сталін са сваімі завушнікамі жыдамі.

Што праўда, можа яшчэ сярод мірнага на-

(Працяг на 2-й бачыне).

Вайна

Баі ў Нармандыі прадаўжаюцца далей з нязьменшанай сілай. Праводзячы атакі ў некалькіх высадачных пунктах, вораг намагаецца ўглыбіцца ў тэрыторыю Нармандыі, але ўсе яго ўдары разьбіваюцца аб сталёвы абруч нямецкай абароны. Нязначныя тэрытарыяльныя посьпехі ён змушаны аплачваць вялізарнымі стратамі ў людзкім і ваенным матарыяле.

22-га чэрвеня амэрыканцы распачалі з усходу і паўдзённага ўсходу наступ на ўмацаваньні гораду і порту Шэрбург, ужываючы танкавыя і пяхотныя аддзелы пры падтрыманьні лятунства і марской артылерыі. Пасьля жорсткіх і заўзятых баёў ворагу ўдалося ўварвацца ў умацаваньні гораду.

Аднак шмат нямецкіх гнёздаў супраціву засталося ў тылу ворага і праводзіла самастойныя контр-наступы, наносячы амэрыканцам цяжкія крывавыя страты. Геройскі гарнізон Шэрбургу змагаўся з бязпрыкладнай харобрасьцю і ахвярнасьцю за кожны ўзмоцнены пункт.

Марская артылерыя пасьпяхова нішчыла танкавыя і пяхотныя варожыя аддзелы.

Пасьля некалькідзённых змаганьняў за Шэрбург прадаўжаюцца вулачныя баі. Партовыя ўладжаньні Шэрбургу,без якіх гэты порт ня мае ніякай вартасьці, зьнішчаны нямецкімі войскамі.

На паўдзённы ўсход ад Цільлі вораг распачаў атакі моцнымі танкавымі і пяхотнымі аддзеламі, якія падтрымлівала лятунства. Пасьля даўгіх і зацятых баёў на гэтым адрэзку вораг здабыў нязначную частку тэрыторыі, акупіўшы яе вялізарнымі стратамі ў людзях і матарыяле.

Нямецкія аддзелы пакінулі разбураны дашчэнту горад Цільлі, які ня мае для ворага ніякага стратэгічнага значэньня. Баі на гэтым адрэзку прадаўжаюцца далей, прычым вораг паносіць тут вялізарныя страты.

На працягу аднаго з апошніх дзён зьнішчаны больш за 50 варожых танкаў.

Надарма намагаліся ангельцы пашырыць свае прадмосьце на ўсход ад ракі Орнэ. Нямецкія контр-удары яшчэ больш звузілі варожыя пазыцыі. Пабярэжная артылерыя пасьпяхова абстрэльвала высадачныя варожыя караблі перад прадмосьцем, змушваючы іх да адвароту.

Баявыя нямецкія самалёты зьнішчылі ў бухце Сены на працягу аднэй толькі ночы 2 варожыя зьнішчальнікі, 1 транспартны карабель з войскам на 10.000 БРТ, 1 фрахтавы карабель на 8.000 БРТ, 3 фрахтавыя караблі на 28.000 БРТ і пашкодзілі 4 гандлёвыя караблі.

Лёндан і яго ваколіцы і далей знаходзяцца пад зьніштажальным вагнём новага нямецкага аружжа «V-1». Як не намагаецца ангельскі ўрад скрыць ад ангельскага народу і ўсяго сьвету жудасныя вынікі гэтай пасьпяховай зброі, гэта яму не ўдаецца.Ангельцы прабавалі стварыць перашкоду зьнішчальнаму агню пры дапамозе сваёй procілятунскай артылерыі, але безпасьпяхова.

У вапошнім часе вораг прабаваў высадзіць на тэрыторыі Францыі дэсантныя групы, але яны зьніштожаны.

Амэрыканскія самалёты заатакавалі Бэрлін але страцілі напрацягу двух дзён 220 самалётаў і 1800 лятуноў. Таксама эскадра ангельскіх самалётаў намагалася заатакаваць уначы паўночныя тэрыторыі Рйху але нямецкія мысьліўцы змусілі яе павярнуць назад, прычым вораг страціў 62 самалёты, г. зн. трэцюю частку ўсяе эскадры.

На італьянскім фронце вораг атакаваў на адрэзку паміж заходнім берагам Апэнінскага паўвостраву і Трасімэнскім возерам, ужываючы шмт пяхоты і танкавых аддзелаў. Страты ворага былі спачатку такія цяжкія,што ён мусіў перагрупаваць войска і толькі тады мог ізноў распачаць далейшыя вайсковыя дзеяньні. Пасьля страты вялікай колькасьці танкаў ворагу ўдалося толькі ў раёне Гросэто крыху пасунуцца на поўнач. На іншых адрэзках трываюць далей заўзятыя, крывавыя баі.

На Балканах нямецкія войскі разьбілі ў горах паўдзённай Альбаніі камуністычныя баявыя групы. Бандыты страцілі 3.000 забітых і шмат палонных, а таксама вялікую колькасьць рознага аружжа, склады амуніцыі і харчаваньня.

На ўсходнім фронце бальшавікі распачалі спадзяваную афэнзыву на сярэднім адрэзку.

Моцныя танкавыя і пяхотныя аддзелы і эскадры самалётаў заатакавалі нямецкія пазыцыі паміж Віцебскам і Бабруйскам. На ўсім працяжэньні гэтага фронту адбываюцца жорсткія баі. Ня гледзячы на вялізарныя страты, як напр. 500 танкаў на працягу некалькіх дзён, бальшавікі атакуюць у лясох і балотах ваколіцы Бабруйску, Воршы, Магілёву і Віцебску, прычым Віцебск і Ворша пакінуты нямецкімі войскамі. Баі адбываюцца цяпер у сярэднім і верхнім цячэньні Бярэзіны. Моцныя атакі бальшавікоў на ўсход ад Полацку і паўдзённы-ўсход ад Пскову адбіты нямецкімі аддзеламі з вялікімі стратамі для ворага. Цяжкія эскадры нямецкіх баявых самалётаў збамбардавалі лётнішчы ў Палтаве і Міргарадзе і зьнішчылі 50 варожых бамбавікоў. Нямецкія самалёты заатакавалі таксама савецкія ваенныя транспарты на станцыях Смаленск і Каленкавічы, спрычыняючы вялікія выбухі і пажары.

—o—

Дзеяньне новага нямецкага аружжа

У Лёндане й далей робяцца спробы ўтаіць і зьменшыць значэньне новага нямецкага разрыўнога сродку. У гэтых мэтах уведзена острая цэнзура перадусім для карэспандэнтаў нэйтральных газэтаў. Ангельскі ўрад ня хоча быць змушаным падаць да ведама ангельскаму народу сапраўдныя разьмеры спрычыненых тарпэдамі шкодаў і стратаў.

Але аб тым, як пасьпяховым было ўжо першае застасаваньне новай нямецкай зброі можа сьведчыць факт, што безпасярэдна пасьля выбуху першых пажараў у Паўдзённай Англіі змагаючыеся на нармандзкім прадмосьці ангельцы спынілі ўсе ваенныя дзеяньні. Толькі пасьля доўгага перапынку, яны былі ізноў баяздольныя. На амэрыканцах падзеі ў Паўдзённай Англіі не зрабілі ніякага ўражаньня, бо іх лёс ангельскіх гарадоў зусім не непакоіць.

Масква баіцца ўласнай моладзі

Радыкальны паварот у бальшавіцкім выхаваньні моладзі, як прымета заняпаду

(Заканчэньне).

«Вялікае значэньне будзе мець адмена сацыялістычнага спаборніцтва сярод вучняў і настаўніцтва ў пытаньнях вучобы. Мэханічнае перанясеньне соцспаборніцтва ў школьную працу дрэнна ўплывала на вучобу і дысцыпліну» — падкрэсьлівае далей пастанова. Каштоўнае прызнаньне. Хіба не падобна да сумэльнага анэкдоту была ўся «практыка» сацспаборніцтва ў савецкай школе, дзе настаўнік браў на сябе абавязак даць 100 проц. пасьпяховасьці па прадмету, або ў клясе, а вучні, скарыстоўваючы гэты абавязак настаўніка, маглі атрымоўваць нядрэнныя адзнакі, не набываючы патрэбных ведаў. У выніку гэткіх сацыялістычных мэтадаў блізу правілам было, што вучань, скончыўшы ня толькі пачатковую, але сярэднюю і нават вышэйшую школу, заставаўся няпісьменным ва ўсіх галінах. Уся ягоная палітычная сьвядомасьць абмяжоўвалася мэханічным засваеньнем формулаў камуністычнага катэхізісу.

«Камсамол адставаў ад жыцьця школы, быў кепска з ёй зьвязаны. Пленум ЦК абавязвае камсамольскія арганізацыі дапамагаць настаўніку ў вучэбнай і ўзгадавальнай працы. Падняць аўтарытэт настаўніка. Трэба выхаваць з вучняў сапраўдных грамадзянаў, якія-б былі заўсёды гатовы ўзяць на сябе ўсе цяжкасьці, былі-б гатовы выканаць кожную працу для сваёй радзімы. Праца камсамолу ў школе набывае надзвычайнае дзяржаўнае значэньне» — з пафасам канчаецца адзін з разьдзелаў пастановы. Ці ёсьць у гэтых радкох, што новае,, што сапраўды зрабіла-б паварот ў жыцьці і працы школы? Да ратунку разбуранай собскімі намаганьнямі бальшавіцкімі школы, да падвышэньня ролі й аўтарытэту настаўніка, да дапамогі яму пачалі ўжо добрых дзесяць год назад заклікаць камуністы сваіх малодшых «таварышоў» — камсамольцаў і гэты заклік заставаўся заўсёды «голасам, што клікаў у пустыні».

Чаму? — Таму, што з аднаго боку быў лямант аб дапамозе настаўніку, аб падняцьці на вышыню «на якой не стаяў нідзе і ніколі народны настаўнік» (Ленін), з другога боку настаўнік ня меў даверу — кожны звычайны вучань, а тым больш камсамолец, меў магчымасьць у 24 гадзіны зьвесьці свае рахункі з «упартым» настаўнікам. Варта было толькі такому актывісту зайсьці ў НКВД і шапнуць «слова й справа» і настаўнік рабіўся чарговай ахвярай энкавэдзістых. Матарыяльны аўтарытэт настаўніка ствараўся 200 рублямі заробку на месяц, чаго не хапала нават на галоднае існаваньне. Вось «ленінская матарыяльная вышыня», на якой сапраўды не стаяў нідзе апрача Саветаў і, барані Божа ,каб быў дзе пастаўлены, народны настаўнік.

Пастанова пленуму, відаць, патрабуе ад камсамольцаў яшчэ большай дапамогі настаўніку ў паказаным ужо сэнсе: трэба яшчэ пільней сачыць за настаўнікам, каб ня выпусьціць і яго, а разм і вучняў з сваіх рук.

Уся палітыка бальшавікоў у галіне выхаваньня моладзі вялася ў напрамку дэмаралізацыі падрастаючага пакаленьня. На працягу ўсяго савецкага гаспадараньня моладзі няўхільна прышчапляліся прынцыпы няпрызнаньня аўтарытэтаў, поўнай самастойнасьці і незалежнасьці ў сваіх паводзінах. Палітыка гэтая начала даваць свае, нечаканыя для камуністаў плады. Савецкая моладзь пад багаславенствам «высокіх узгадавальнікаў камуністычнае маралі» дайшлі да таго, што пачынае адмаўляць і собскі іхні аўтарытэт, становіцца да іх у апазыцыю. Камуністычныя валадары ўбачылі, што яны секлі той сук, на якім самі сядзяць. Трэба ратаваць сваё палажэньне, бо моладзь сяньня ёсьць заўтра народам. Выпусьціць з сваіх рук моладзь, азначае страціць уладу над народам.

У выніку паказанага палажэньня выдаецца пастанова пленуму ЦК, якой пачынаецца паход супроць падсавецкае моладзі, што пачынае выходзіць з падпарадкаваньня. Мэтай гэтае чарговае кампаніі ёсьць: «Заціснуць моладзь у гэткія шчамлеткі, каб яна была паслухмянаю зброяй у руках крэмлёўскай хэўры». Вось у чым сутнасьць апошняга хамэлеонства Масквы.

Але Сталіну не ўдасцца да канца скалечыць душы савецкае моладзі, бо яму ня хопіць для гэтае мэты часу. Савецкая моладзь абуджаецца ад жахлівага камуністычнага зачараваньня. Аб гэтым сьведчыць удзел былой савецкай моладзі ў змаганьні супроць бальшавізму ў шэрагах нацыянальных дабрахвотніцкіх аддзелаў. Побач з нямецкім жаўнерам бой супроць бальшавізму за лепшую будучыню сваіх народаў вядзе моладзь блізу ўсіх савецкіх народаў. Будучыня належыць гэтай моладзі Новай Эўропы.

Чырвоныя паразіты (Працяг з 1-й бачыны).

сельніцтва знойдуцца такія адзінкі, якія чакаюць павароту бальшавікоў. Чакаюць гэтага вызваленьня, але яны-ж ня ведаюць у якой форме яно прыйшло-б. Гэта была-бы сьмерць, якую нясуць бальшавіцкія горды. Гэта выразная сьмерць ня толькі тым, хто выступаў і выступае супроць бальшавіцкай сыстэмы, але і тым хто іх чакае. Бальшавікі ведаюць адно— вораг той, хто не памагае ім, а нават той вораг, хто сягоньня працуе для іх. Заплата за помач — гэта падступны выстрал з-заду ў галаву. Гэта самае чакае нават і тых «славутных герояў — партызанаў», якія пад гэтым назовам вядуць барацьбу з ворагам — беларускім мірным насельніцтвам. Яны ня ведаюць, што іх чакае найвышэйшая нагарода —Сталінскі прыказ аб растрэле, у якім усе агенты НКВД ужо так добра выспэцыялізаваны. Дык вось, што можа прынесьці бальшавізм, калі-б ён вярнуўся да нас.

Ня трэба быць лёгкаверным і сапраўды задумацца над гэтым пытаньнем, што лепей ці быць вольным і самастойным народам, ці быць нявольнікамі жыда, або якогасьці там іншага азіята. Ня трэба паддавацца гэтым жудасным выканаўцам крывавага Сталіна, а даваць ім належны адказ — далоў рукі ад нашых вёсак і сёлаў. Далоў рукі ад нашай маемасьці і сьвятыняў. Далоў ад нашых сыноў — ад нашай будучыні.

Станем усе дружна, плячо ў плячо з нямецкім жаўнерам і прагонім гэтага праклятага ворага, бальшавіцкую погань і гэтую погань якая не дае магчымасьці да мірнага і спакойнага жыцьця, якая сілаю і гвалтам прабуе нават часам адабраць нам нашых дзяцей у лес.

Час нам ужо зразумець, што гэтыя зладзюгі з лесу, гэта ворагі нашага народу,, гэта тыя пахолкі, якім яшчэ мала крыві і крыўды нявінных людзей. Гнаць іх трэба ўсімі сіламі з нашага краю, не паддавацца пад уплывы розных валацугаў, а даць ім рашучы адказ, беларус мусіць быць свабодным і вольным, бо ён так хоча і жадае. Трэба памятаць аб адным, што тыя «чырвоныя героі» — гэта агенты НКВД з якімі нашаму народу ніколі не па дарозе. Яны толькі страшаць нашу моладзь і гвалтам уцягваюць іх у брудную працу. Гэта «пасынкі» свайго народу, сваіх бацькоў, якія плачуць па іх. Бо-ж яны «працуючы» з «чырвонымі героямі», нішчаць дабро сваё і сваіх-жа бацькоў.

Час ім апамятацца і кінуць гэтую агідную працу, вярнуцца да сваіх дамоў і разам з усім народам выступіць супроць жыда бальшавіцкай гідры.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ЗАМЕСТ ПАЛІТЫЧНАЙ КАРЫКАТУРЫ.

Скачок цераз Канал

Лезь сюды, Рузвэльт! Памалу!
Не спадзі з абрыву!
Тут над берагам Каналу
зацішней ад ўзрываў.
От, на пляжы
сабе ляжам
на цёплы пясочак,
паляжым так можа з месяц,
а можа й гадочак.
Каб ня ўгледзеў толькі Сталін —
Сьвету-б ён ня бачыў,
Зноў па скабах мы дасталі-б.
От задаў задачу!
Тут — Канал
А далей вал,
А на вале пушкі.
Толькі сунься — зараз нам
Спусьціць немец юшкі...
— Чуеш, Чэрчыль, нехта йдзе,
Скрыпяць ў пяску боты:
— А, галубчыкі вы «здесь»!
Далей, да работы.
Я зглуміў увесь народ,
А вам што за гора?
Выбіраюца ў паход,
Як сойка за мора!
Бачыш іх, хэўра якая,
Няма з вамі згоды!
— Бо мы ўсё яшчэ чакаем
У мора пагоды!
— А ну, цыц, каналіі
Бо вазьму нагайку
— Аджаж-а-ж мы ў Італіі...
— Чуў я гэту байку!
Дзыгаць зараз раз-два... гоп!!!
Плывуць! Зьніклі з віду...
Ой, адслужаць хутка мо' ўжо
па вас паніхіду!

ШЭРШАНЬ.

З УСЯГО СЬВЕТУ

✦ Упяршыню ў гісторыі Канады пры выбарах атрымала большасьць галасоў сацыял-дэмакратычная партыя. У канадыйскай правінцыі Заскачэван старшыня гэтай партыі выбраны прэм'ерам.

✦ Славацкі парлямант прыняў закон аб адкрыцьці прэсавай палаты.

✦ У Чунгкінг прыбыў амэрыканскі віцэ-прэзыдэнт Х. Уэлльс.

✦ Прэзыдэнт Вэргас дазволіў амэрыканскаму таварыству правесьці ва ўсёй Бразыліі тэлефон бяз дроту.

✦ У Швэцыі мусіла прыземіцца 23 амэрыканскія бамбавікі. Адзін самалёт згарэў разам з залогай.

✦ Як паведамляе Нямецкае Інфармацыйнае Бюро, новыя нямецкія разрыўныя сродкі-тарпэды, застасаваныя ад 16-га чэрвеня супроць Паўдзённай Англіі і Лёндану атрымалі назоў «V-1».

✦ Усе спробы ангельскіх войскаў ізноў заняць важную дарогу між Когімай і Імфалем не ўдаліся. Дарога знаходзіцца й далей у руках японскіх і нацыянальных аддзелаў.

✦ У Вугоршчыне вышла распараджэньне аб прымусовым персяленьні жыдоў у спэцыяльныя дамы азначаныя жыдоўскай зьвяздой, дзе кожная сям'я мае права заняць толькі адзін пакой.

✦ У Гішпанскай правінцыі Мурцыя ўпаў такі моцны град, якога яшчэ непамятае Гішпанія. Некаторыя зёрны граду важылі 2 кг. Град пакрыў там палі слоем у 30 см. таўшчыні і моцна іх пашкодзіў.

✦ Як паведамляюць з Мадрыду, обласьці Дакота і Мінэзотам упярпелі ад моцнага цыклёну, які пашкодзіў шматлікія будынкі і камунікацыйныя шляхі. Забіта таксама шмат людзей.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

Слонім

МОЛАДЗЬ СЛОНІМУ ГАТОВА ДА ДЗЕЙНАСЬЦІ

Калейна ў другі раз у акруговым горадзе Слоніме выйшлася моладзь на зборку, на якой прамаўляў да яе акруговы кіраўнік моладзі сп. Суравы разам з нямецкім прадстаўніком. Абодва прамоўцы яшчэ раз успамянулі аб мінулых часох, пад бальшавізмам. Яны зьвярнулі далей увагу на сучаснае палажэньне ў зноў занятых бальшавікамі тэрыторыях, дзе бальшавікі праводзяць тэрор.

Паміж іншым яны сказалі: Толькі на старане Нямеччыны можа Беларусь ісьці ў шчасьлівую будучыню. Сяньня ня час сядзець залажыўшы рукі. Той хто не дапамагае, не супрацоўнічае, не змагаецца, згубіў сваё права на будучыню. Моладзь ідзе тут сьпераду і пазнала, сяньня няма «Альбо — альбо». Яна зьбіраецца ў змагаючыся і працуючы малады эўрапэйскі фронт. Моладзь Эўропы стаіць сяньня ў агульнай вайсковай дзейнасьці. З аружжам у руках змагаецца і працуе гэтае маладое сяброўства на радзіме і на франтох, як памоцнікі аружжа паветранае абароны ў Нямеччыне, як паветранае аховы, як памочнікі ўва ўсіх прадпрыемствах і фабрыках, і гэтым самым уносяць сваю частку да аканчальнае перамогі ў гэтай вайне і нясуць шчасьлівую будучыню сваёй радзіме. Таксама беларуская моладзь увайшла ў гэты малады фронт і ідзе роўным крокам.

Слонімская моладзь пасьведчыла сваю гатоўнасьць тым, што ў апошнім часе замэльдавалася вялікая колькасьць моладзі да вайсковае дзейнасьці, па боку эўрапэйскай моладзі. Шмат замэльдавалася ў апошніх днёх, шмат пойдзе за гэтым прыкладам. Гэтая моладзь будзе авангардам свае радзімы.

Смалявічы

ТЫДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ

Да тыдня беларускай культуры ў Смалявічах вялася шчырая падрыхтоўка ўсіх установаў і арганізацыяў. Паводле апрацаванага пляну, амаль усе арганізацыі запоўнілі свае дні правядзеньнем адпаведнае акцыі. Пад кіраўніцтвам сп. Патаповіча, аматарская тэатральная група падрыхтавала добрую канцэртную праграму, якую паказалі ў трох канцэртных паказах для: торфзаводу, батальёну БКА і паліцыі сумесна з насельніцтвам. Юнацтва СБМ сумесна з школьнікамі таксама зладзілі канцэрт беларускіх песьняў, танцаў музыкі на якім дэклямаваліся і творы беларускіх пісьменьнікаў.

Гандлёвым аддзелам паветавае управы, пад кіраўніцтвам сп. Пархімчыка, была зарганізавана рамесьніцкая выстаўка, на якой можна было пабачыць дабраякасныя вырабы мясцовых саматужнікаў.

Былі запрошаны лепшыя акторы менскага Беларускага Тэатру, якія ў Смалявічах, дзякуючы сваёй адданасьці і любасьці да роднае справы, далі два зьмястоўныя канцэрты з беларускай праграмай.

Гэтаксама была прывезеная выстаўка беларускіх мастакоў з Менску. У салі паветавае управы было выстаўлена каля 60 абразоў. За два дні наведала выстаўку шмат смалявічанаў. Гэтая выстаўка была цікавая для наведвальнікаў ня толькі прыгожым выкананьнем малюнкаў, але і тым, што ўвесь зьмест абразоў быў дужа знаёмым.

Менскія вуліцы, гістарычныя будынкі, ды наагул краявіды былі амаль усім знаёмы і не адзін наведвальнік, убачыўшы той ці іншы малюнак, гаварыў: «вось штосьці знаёмае, я там быў, гэта — Пляц Волі, а гэта Камароўка ды інш.» Наагул — усе імпрэзы, праведзеныя ў гэты тыдзень, пакінулі ў смалявічанаў вельмі прыемнае уражаньне і жаданьне надалей бачыць яшчэ лепшы росквіт беларускага мастацтва ўва ўсіх галінах.

Новая Вялейка

НОВЫЯ БЕЛАРУСКІЯ ЛЕКАРЫ

10 чэрвеня адбыўся выпуск студэнтаў мэдычнага Інстытуту ў Новай Вялейцы. Скончыўшыя будуць цяпер працаваць у якасьці лекараў. Маладыя лекары склалі прысягу ў тым, што яны добрасумленна і чэсна будуць выконваць свой лекарскі абавязак. На ўрачыстасьці ўсім скончыўшым былі выдадзены дыплёмы.

Менск

АДЧЫНЕНЬНЕ МУЗЫЧНАЙ ШКОЛЫ

У нядзелю, 11 чэрвеня у салі Менскага Беларускага Тэатру адбылося ўрачыстае адчыненьне Менскае Музычнае Школы, заняткі ўва ўсіх клясах якія фактычна распачаліся ўжо 1-га чэрвеня.

Сп. Карповіч зацеміў, што менская музычная школа, па сваім складзе, зьяўляецца першаю сапраўднаю беларускаю музычнаю школаю ў нашай сталіцы, бо ў ейныя клясы прыняты, на агульны лік 220 вучняў, 204 беларусы, тады, як раней, за бальшавікамі і ў музычнай школе, і ў іншых падобных, пераважаючую колькасьць вучняў (тры чверці) складалі жыды.

Пасьля сп. Карповіча прамаўляў сп. Люббэ, Кіраўнік аддзелу Культуры пры Гэнэральным Камісарыяце. «У беларускім народзе жыве глыбокае каханьне да пэзыі і музыкі», сказаў ён паміж іншым, беларускі народ шырака ведамы ў сьвеце, як народ-лірык. Ужо хутка пасьля вызваленьня ад бальшавіцкага панаваньня закіпела ў беларускім асяродзьдзі новае культурнае жыцьцё.. Нашым намаганьнем ёсьць усяляк дапамагаць гэтым беларускім імкненьням. Таму мяне вельмі цешыць, што думка аб адчыненьні музычнае школы ў Менску была так горача падхопленая і зьдзейсьненая Б. П. Радай».

Чароўны край

Сыночку маленькі, ты ручку мне дай,
Увяду цябе ў чароўны, у нязьведаны край,
Вузенькай мяжою мы пойдзем удваіх;
Так мякка, на'т крокаў ня ўчуем сваіх,
Так мякка, прыгожа, пахуча... ах рай!
Сыночку маленькі, ты ручку мне дай...

Глянь жыта красуе — расуе кругом,
Русалкі — казыткі хаваюцца ў ём.
А зайчык прысеўшы ля самай мяжы,
На жабку міргае: «Дзе я, не кажы».

На лузе зялёным пан бусел стаіць,
Над ім ўецца кніга і кліча: піць—піць!
Шнур гусак на сонцы бліснуў, закрычаў,
Спусьціўся і ў лозах - чаротах прапаў.

На возера чыстай — празрыстай вадзе
Лілея свае карагоды вядзе...
Камарыкі роям лявоніху скачуць...
Ля берагу вербы хістаюцца, плачуць...
Чаго яны плачуць? Ты сэрцам згадай...
Сыночку маленькі, ты ручку мне дай....

— ЦАРКВА У ЗАБЛУДАВЕ.

11-га чэрвеня адбылося з вялікай урачыстасьцю высьвячэньне царквы ў Заблудаве, каля Беластоку.

УДЗЕЛЬНІКІ НА УРАЧЫСТАСЬЦІ У ЗАБЛУДАВЕ

Япіскап Рыгор з Горадні і сьвяшчэньнікі, якія прысутнічалі на высьвячэньні царквы.

Чад

— А мае-ж выродненькія!.. А мае-ж вы галубенькія... Чаму-ж вы нас пакінулі? Чаму-ж нас асірацілі!.. А няўжо-ж так Бог жадаў? За што-ж нас моцна пакараў?!.. Заліваючыся буйнымі сьлязьмі, галасіла Тадора па сваіх памёршых сынох.

—Супакойся, Тадора! Не наракай ты на Бога! Відаць, ужо такая Божая воля!

— А мае-ж вы саколікі... О Божа мой, Божа...

— Тадора, прашу цябе, не галасі-ж ты гэтак! Бог нам даў Бог і забраў! Нічога не парадзіш, тым больш, з таго сьвету не вернуцца. Нашто так плакаць і галасіць, толькі здароўе пагоршыцца. І так ледзь ходзіш, ложка не пакідаеш. Ня судзіў, відаць, нам Бог выгадаваць сынкоў. Мо' і лепей, што рана паклікаў да сябе. Ня будуць перажываць і цярпець таго гора і няшчасьця, што валіцца на нас. Бач, Пранукоў Сымон здаровы быў дзяцюк, а як у войска паклікалі дык і здароўе аднялі. Прыйшоў да хаты а ўсьлед паліцыя. Ператрасьлі, усё ўверх нагамі паднялі газэту нашую знайшлі і на Лукішкі пагналі. А як Пранук стараўся, усіх пісцоў аблётаў, просячы пісаць заявы аб нявіноўнасьці. Пудовага кабанчыка у паліцыю завёз і нават паперку пейкую дастаў, але што ў ёй напісана — ніхто ў вёсцы ня мог прачытаць. Войту з сакратаром паўпуда мёду заваллок. Усё ратуючы Сымона. Не дачакаўся Сымон суда, хоць бацька пачкі штотыдня вёз. Але ці бачыў іх Сымон цяпер ня скажа. Ня выцярпеў.. памёр! А суд прызнаў свабоду. Паехаў Пранук у Вільню, хацеў хоць мёртвага да хаты прывязьці. І што-ж яго там чуць не пасадзілі! А наш Алесь, хоць малады, дзесяты меў гадок, ніводнай газэцінкі праз свае рукі не прапусьціў. А гэту «Зорку», што я з Вільні з Казюка прывёз, ня то што сам на памяць усё ведаў, але глядзі, Язэпавага меншака чытаць вучыў, Сьцяпанавых сыноў, а Міхася таксама. Бывала выгане на выган Марусю, сядзе на камень, а навокал, глядзіш, усе аступяць яго і толькі слухаюць, як ён ім пра Скарыну чытае, аб нейкіх князёх, або на памяць пачне «Дудку» жарыць, «Смык» або «Цымбалы».

Яшчэ нядаўна, на Каляды, вучыцелька ладзіла ў школе сцэнку, а пасьля лепшыя вучні казалі вывучаныя напамяць вершы. Выходзіць і Алесь і, як пасьля ён мне прызнаўся, меўся казаць «Поврут таты», а тут раптам, ці ён забыўся, ці што з ім сталася, давай казаць — «Веру братцы, людзьмі станем» —і да канца

Мы з зялеза, мы са сталі.
Нас кавалі у пламені.
Каб мацнейшыя мы сталі.
Цяпер братцы мы з граніту.
Душа наша з дынаміту,
Рука цьвёрда, грудзь акута.
Пара, братцы, парваць пута.

Уся саля крычыць — «брава, Алесь!» «Біс-» Адна толькі вучыцелька счырванела, сьціснула зубы, пасьля зьбялела, затупала нагамі, але ніхто яе ня слухаў. Скончылася ўсё спакойна. Толькі пасьля мяне і ў воласьць клікалі і на пастарунак, а вучыцелька дык праходу не давала, усё казала — камуніст, згніе ў вастрозе!

Мо' і лепей, што іх цяпер абодвух Бог паклікаў да сябе. Вастрогу не зазнае, груганы біць ня будуць. Кастусь ня раз, бывала, мне казаў — такіх, як я і Алесь, палякі ў турмы саджаюць, але не дачаканьне іхняе каб я ды ім дастаўся.

Кастусь, хоць на гадок малодшы, але юрны, здаровы быў дзяцюк, ня даў сабе ўзяцца за галоўку. Сэквастратар, як у вёску прыяжджаў, дык пехатой пайшоў у места. Гэта-ж меньшак усадзіў у між сьпіны доўбню. Конь наравісты, як рвануў дык і воз і вупраж на кавалкі. А колькі сьмеху, радасьці і ўцехі было з імі, праўдзыр! Хоць і малыя, але сакрэт свой маюць. Ніхто аб гэтым не дазнаўся. Няхай Бог, давелаліся улады. Хоць і дзіцянё, забралі-б у вастрог! Яшчэ камуну прычапілі-б мучылі і нас на допыты напэўна павялі-б.

Відаць, тут Божая, такая воля. Ня плач Тадора, не наракай. Вось і сталяр ідзе і дамавіна ужо гатова.

Казаў мне айцец Сьцяпан, што панікіду мы ў хаце адсьпяваем, а пасьля панясем іх у царкву. Хаваць будзем мы па закону заўтра. На могілках завалы сьнегу, ледзь дапрасіўся грабара. Прыабяцаў, што коньчыць яму заўтра. Зямля сапраўды зьмёрзшая, трэба агонь паліць, ломам таўчы, лапата ломіцца і ня хоча браць.

Ляжаць браты абодва разам. Памылі іх, прыбралі, лісткамі мірты крыху ўпрыгожылі. І як у жыцьці дружылі моцна і адыйшлі разам, дык і ў адну дамавіну іх паклалі.

Прыйшла радня, суседзі, і маленькая вясковая хатка перапоўнілася людзьмі. Ад гары сьвечак, копаці і пары зрабілася душна і горача ў хаце. Прыйшлі і равесьнікі Алеся, ня верачы, што без хваробы разам памерлі. Аб усім ужо ведалі патроху, але што робіцца па сьмерці і ці мгчыма ізноў ажыць ніколі ім Алесь аб гэтым не казаў. З сумам апусьціўшы галоўку, угляданіся ў сіня-бледны твар Алеся і Кастуся, адначасна шкадуючы чаму яны, а ня хто іншы памёр. Вось солтысаў Стасюк жыве, а ён-жа найгоршы з цэлай вёскі ёсьць. Даносіць бацьку, а той у воласьць, або ў паліцыю. Ніхто яго ня любіць, паляком усе яго завуць. У школе ёсьць найгоршы вучыцелька...

Радаміра Зарэцкая аб сваім бацьку

Нядаўна да нас зьявілася дачка беларускага пісьменьніка Міхася Зарэцкага — чатырнаццацігадовая Радаміра, якая расказала аб сваім бацьку. У той час, калі Радаміра жыла разам з сваім бацькам і разьвіталася з ім, ёй было ўсяго сем гадоў і яна мала захавала ў сваёй памяці ўспамінаў аб ім, такім мілым і дарагім для яе. Але ўсё-ж-такі дзіцячая памяць захавала хоць крыху аб тым, што пралівае сьвет на асабістае жыцьцё пісьменьніка, зьнішчанага тыранамі НКВД. Асабліва цікавыя ўспаміны яна носіць у сваім сэрцы аб тым жудасным жыцьці ў дзіцячым лягеры ў горадзе Зубцове, Калінінскай вобласьці, у які яна была адвезена пасьля арышту свайго бацькі. Тут яна зьведала ўсе зьдзекі так званага лягернага выхаваньня, мэтай якога зьяўлялася — аддзяленьне дзяцей ад бацькоў — «ворагаў народу». Ніжэй мы падаем паказаньні Радаміры ў тым выглядзе і пасьлядоўнасьці, у якой яна сама расказвала.

У доме адпачынку для пісьменьнікаў у Пухавічах бацька мой езьдзіў працаваць часта, і я гэтага не хацела, я вельмі хацела, каб ён аставаўся з намі, бо вельмі ён цешыў нас, дзяцей. Мы звалі яго заўсёды ня «папай», а проста Міхаськай, бо-ж «папа», казаў ён, гэта па-дзіцячаму — хлеб. Усіх дзяцей у майго бацькі было трое, адзін з маіх братоў памёр маленькім. Брата майго, які цяпер у Менску, завуць Усяслаў. Маці мая, Марыя, з Магілёва, з сялянскай сям'і мела вышэйшую адукацыю. Бацька мой ніколі не злаваўся і быў заўсёды стрыманым. У часе працы ён заходзіў у асобны пакойчык і нікога туды ня пускаў. Калі-ж я вельмі прасілася, ён мяне браў да сябе і жартаваў са мною. Бывала так, што я рвала яго паперы, але і ў такім выпадку ён не злаваўся.

У хаце часта бывалі Дудар, Вольны, Купала, асбліва першыя. У гэты час бацька мой нікога ня пушчаў да гасьцей. Разам з намі жылі мая бабулька (маці бацькі) і іншыя сваякі. Бацька мой стараўся забясьпечыць нас, але гэта не заўсёды ўдавалася.

У хаце заўсёды быў лад і парадак. У 1936 годзе я пайшла ў школу, маючы сем гадоў. Помню, аднойчы ўначы, прачнуўшыся ад шуму і гутаркі, я пабачыла ў хаце вайсковых. Бацька мяне паслаў да суседкі. Ён прасіў маці, каб яна не казала дзецям аб яго арышце. Суседка пыталася ў мяне. «Хто ў вас?» Я адказала «Госьці». Калі-ж я прыйшла са школы, даведалася, што бацьку арыштавалі. Школьнікі, дзеці партыйных, мне дапякалі: «Што бацьку арыштавалі, а?»

Калі ў турме на спатканьні я ўбачыла бацьку і глянула на панурыя вялікія будынкі я сказала:

— Гэта ўсё НКВД?

У гэты час бацька зьвярнуўся да маці, з якой я разам сюды прышла:

— Яна ўжо ведае, што такое НКВД?

Праз нейкі час арыштавалі маю маці. Яна яшчэ перад арыштам казала аднаму энкавэдзісту, каторы прышоў рабіць дадатковы вобыск, што калі ўжо вінаваты яе муж, дык трэба тады ўсіх арыштаваць, «падчыстую». Гэта зьяўлялася абвінавачаньнем на судзе па справе маёй маці, якую засудзілі на сем гадоў пазбаўленьня волі і на пяць гадоў пазбаўленьня выбарчых правоў.

Нас, мяне і брата, выслалі ў дзіцячылягер у горадзе Зубцове, Калінінскай вобласьці (у Цьвершчыне). Жылі мы там дрэнна. Каб апісаць усё, трэба было-б напісаць дзесяць кніг. Бабцы мы пісалі, што нам добра, бо інакш пісаць было нельга. У лягеры я захварэла на тыфус, і толькі тады мяне аддалі маёй маці, якая вызвалілася ў 1940 годзе.

Аб жыцьці сваім у дзіцячым лягеры НКВД я раскажу ў другі раз.

Радаміра Зарэцкая (Касянкова)

ЯНКА БОГДАН.

* * *

Адкуль брацъ сіл
плаціць за злое добрым
Я быў ужо
злым і вельмі добрым—
хачу цяпер
быць добрым да канца!
І хоць няраз
боль сэрца дзіўна цісьне
І нейкі груз
ляжыць мне на грудзёх,
бываюць дні,
што шчасьцем ўвесь разблісну—
здаецца тады
вясна ў душы, вачох...
А хвіля зноў
як сон дзявочы нікне
і сум цяжкі
трапечацца ў душы...
Скажэце, вы!
хто больш, як я прывыкнуу
для злудных сноў,
і мар сябе сушыць?
І ў гэтых снах
і марах неадцьвіўшых
бачыць душы
адзінай хараство?
І хто як я,
воч не адчыніўшы
йшоў-бы па цьвет
які працьвіў даўно?
Няхай сабе! Я сам
сваім узьлётам верны
і не зьмяню іх
на золата красу!
Што страціў я—
ніхто ужо ня верне,
што затрымаў —
з сабою панясу!

Беластон, чэрвень, 1944 г.

чань, але вучыцелька хваліць толькі дзеля таго, што ён паляк.

Прыйшоў а. Сьцяпан, паздароваўся, перахрысьціўся, пакадзіў навокал дамавіны і пачаў маліцца.

Сьвяяя-аа-тыыый Бооо--ж-ааа, Сьвяяятыыый крэээ-пкіййй... здаровым моцным басам цягнуў ужо асівелы, пражыўшы дзьячок, праводзячы целы памёршых юнакоў у царкву. Голас ягоны далёка разыходзіўся па сяле і адбіваючыся рэхам толькі пад лесам дзесь губляўся. Навокал стаяла поўная цішыня, толькі хрумшчэў сьнег пад нагамі хутка шагаўшага паходу. Паволі пачало зьмяркацца.. На небе паказаліся першыя рассыпаныя зоркі і дзе-не-дзе нагнаныя ветрам хмаркі. Дзьячок, хутка шагаючы за а. Сьцяпанам, бяз перапынку працяжна сьпяваў словы малітвы і час ад часу хапаўся за вушы і націраў іх, не даючы адалець марозу. Усе у поўным маўчаньні шагалі за дамавінай, апусьціўшы галовы. На звароце паказалася царква поўна абсыпаная пушыстым сьнегам і толькі крыж на купале даваў усім знаць, што гэта дом Божы.

З скрыпам адчыніліся дзьверы царквы, і сяляне вёскі Заглуша на сваіх плячох унясьлі дамавіну ў царкву.

Пазьнімаўшы шапкі і адлажыўшы каўняры, увайшлі ўсе ў царкву. Зрабілася неяк досыць прыемна. Зразу стала цёпла, хаця ня так, як у сваёй хаце, аднак ужо тут мароз ня щіснуў за вушы і ня шчыпаў за нос. Дамавіну, паставіўшы пасярод царквы і прыкрыўшы пакрываламі, запалілі сьвечкі і, пасьля абкаджаньня дамавіны і абразоў, а. Сьцяпан сказаў стаць на калені і ўсе прапялі — «Вечная памяць»...

З аблічча сьвятых абразоў ветліва пагля-далі дастойнікі Божыя і, нібы паказуючы на дамавіну, казалі аб вечным жыцьці пасьля сьмерці.

Айцец Сьцяпан у кароткім казаньні ўспомніў аб страшным судзе, аб кароткасьці жыцьця на зямлі, параўноўваючы яго з травой і вечным справядлівым жыцьці пасьля сьмерці.

Адначасна сказаў радні ня плакаць па сынох, бо сьлёзы нічога не памогуць, а пагорпяць заўсёды. Пры гэтым ён даў прыклад, як адна матка моцна плакала па сваім памёршым сыне, аж пакуль ёй ня прысьніўся сон, у якім яна бачыць: — ляжыць яе сынок ні то ў дамавіне, ні то дзесь так, а навакол вада і што раз прыбывае. Зьвярнулася яна тады да царквы і пачала прасіць разьясьніць ёй сон. Вось вада, гэта матчыныя сьлёзы і таму прашу вас ня плакаць па сынох, а больш маліцца. Канчаючы а. Сьцяпан сказаў, што паховіны адбудуцца зўтра а 9-й гадзіне.

Ну і мароз зьбіраецца на пач, казалі сяляне, выходзячы з царквы. Утуліўшыся ў кажухі, хутка шагалі па зьмёрзлай і прысыпанай сьнегам дарозе, час-ад-часу націраючы рукамі твар і засланяючы вочы ад няпрошаных сьнежных пылінак. Аб хаўтурох і сьмерці маладых юнакоў ніхто нават і ня ўспомніў, бо кожны сьпяшаўся хутчэй да цёплай хаты, каб разагрэцца, а пасьля падрыхтаваць на ноч дастаткова каровам трушанкі.

(Заканчэньне ў наступным нумары).

Чатыры канцэрты

Пасьля даўжэйшага перапынку завітаў ізноў у Беласточчыну наш слаўны сьпявак Міхась Забэйда-Суміцкі. Беларусы Беласточчыны ўжо знаёмы з ім з папярэдніх канцэртаў, якія ён меў у мінулых гадох. І так як у мінулых гадох, так і цяпер наш паважаны сьпявак карыстаўся нябывалым посьпехам. Чатыры канцэрты, якія ён даў у часе свайго апошняга побыту, былі адным трыумфам сьпевака. Беласток—Горадня—Ваўкавыск і ізноў Беласток. Нажаль, дзеля розных прычын нельга было зладзіць канцэрты ў іншых мясцовасьцях. Сьпявак сьпяшае далей, дзе яго таксама нецярпліва чакаюць. Гэтым разам быў дадзены першы канцэрт выключна для нямецкае публікі ў гарадзкім тэатры ў Беластоку. Асабліва тут, на мяжы беларускае этнаграфічнае стыхіі, канцэрт гэты меў вялікае значэньне, бо даў магчымасьць немцам бліжэй пазнаць душу беларускага народу, яго нацыянальныя імкненьні, яго народную нядолю. І так, як у папярэдніх гадох, наш слаўны сьпявак пабачыўся з сваёй маткай, якая цяпер яшчэ жыве ў Беласточчыне. Сялянскі сын лапцюжнае Беларусі сягоньня ганарова нясе беларускую песьню па эстрадам Эўропы і сваёй Бацькаўшчыны. Забэйда-Суміцкі сягоньня для нас зьяўляецца вялікім прапагандыстам нашае нацыянальнае справы, выяўленай у яго высокім мастацкім перажываньні ўсяе беларускае рэчаіснасьці, усяе сучаснае барацьбянае эпохі.

Забэйда-Суміцкі сягоньня — гэта прыклад самаахвярнае працы для нашае Бацькаўшчыны, для нашага народу. Хто так, як ён, змог аддаць усе свае здольнасьці, усё сваё найдаражэйшае? Ён павінен быць прыкладам для нас у сягоньнешнія бурныя дні, калі вырашаецца лёс нашага народу. Забэйда — фанатык сваёй справы. Калі ён у сваіх высокіх тонах паміраездаецца, ён адчувае ўсё народнае гора, усю нядолю беларускага народу і... хоча яе перадаць слухачам, хоча іх падняць на змаганьне за лепшую будучыню гэтых людзей, што склалі такія прыгожыя песьні. І, слухаючы Забэйду, нельга не захапіцца гэтай народнай справай нельга не пасьвяціцца вялікай справе адраджэньня такога народу, як наш...

Чатыры канцэрты.. Яны пакінулі шмат у сэрцах шчырых беларусоў, яны запалілі агонь веры ў нашую справу, агонь змаганьня за яе. Забэйда — гэта голас нашай зямлі, гэта доказ, што з нетраў нашага народу могуць выйсьці вялікія людзі, якія ўзвысяць яго і ператвораць яго перажываньні ў згусткі высокага мастацтва. Народная беларуская песьня ў перадачы Забэйды-Суміцкага — гэта нязвычайнае зразуменьне і адчуцьцё жыцьця беларускага народу, з якога паходзіць сам сьпявак. Нашыя народныя масы крыюць у сабе шмат творчых сілаў, якія сягоньня толькі выходзяць на прасторы жыцьця... І песьня беларуская, якую нам дае наш слаўны сьпявак, сягоньня гучыць інакш... Яна дадае нам сілы і веры... Мы верым, што перад намі сьветлая, ясная будучыня, Забэйда-Суміцкі сягоньня дапамагае нам ісьці сьмялей у нашыя сьветлыя дні, узбуджаючы ў нас гэтую веру і дадаючы нам энэргіі і сілы. Бо сьпеў у адраджэньні народу — гэта прызыўная музыка, якая кліча да змаганьня і супольнага высілку.

Мінулы тыдзень быў тыднем беларускага мастацтва. Пасьля даўгога перапынку ў Беластоку гасьцяваў рэдкі госьць — майстар вакальнага мастацтва — наш вядомы сьпявак— Міхась Забэйда-Суміцкі. Кожнае яго выступленьне стаяла на высокім мастацкім узроўні і ўсюды спатыкалася з справядлівым атульным прызнаньнем слухачоў. Слухачы і ён — сьпявак — гэта было нешта суцэльнае. Усюды адчувалася блізкая сувязь сьпевака-мастака і аўдыторыі і аўдыторыі з выканаўцай. І гэта зразумела! Бо-ж наш сьпявак, наш Забэйда-Суміцкі — гэта пявец настрояў і, калі можна яго назваць, пявец інтымнасьці. Большасьць прапяяных ім песьняў — гэта песьні глыбокага лірызму і сваім мэццо-бочэ ён ачароўвае і зьбліжае слухача. Чатыры канцэрты, якія даў Забэйда-Суміцкі ў Беласточчыне, карысталіся надзвычайным посьпехам. Першы канцэрт у Беластоку ў гарадзкім тэатры спэцыяльна для нямецкае публікі зарэпрэзэнтаваў салідна нашую музычную культуру. Праграма канцэрту складалася з твораў XVII сталецьця, майстраў мастацтва, творы якіх былі выкананы на вышыні зразуменьня эпохі і стылю. Наколькі мастацкім было выкананьне, паказвае тое, што амаль большасьць прысутных бісавала выконваныя песьні. І гэта было так, як калісь, пісалася, што Забэйда-Суміцкі— гэта сьпявак стылю і глыбокага зразуменьня выконваных песьняў. Сьпявак бяз утрыроўкі, сьпявак глыбокіх перажываньняў, сьпявак палутонаў, у сваім вакальным мастацтве, дзе ня чуецца самаўлюблёнасьці ў сваё вакальнае мастацтва, а толькі майстэрства многавяковага мастацтва.

Другая частка праграмы была прысьвечана выключна творчасьці беларускіх кампазытараў — Туранкова, Шчаглова, Чуркіна, Галкоўскага, Грэчанінава і інш.. З надзвычайным энтузіязмам былі прасьпяваны беларускія рамансы. Шмат з іх прышлося нашаму артысту паўтараць па некалькі разоў. Цудоўна былі выкананы рамансы «Учора шчасьце» Туранкова, «Вечар» Чуркіна, «Ты прыдзі і шмат іншых. А калі Забэйда перайшоў да выкананьня народных песьняў у апрацоўцы нашых кампазытараў, то тут ён быў зусім непазнавальны. Суцэльнае перараджэньне артысты... запяяла наша вёска, павеяла зямлёй, сенажацямі і ўсімі малюнкамі нашага быту і жыцьця селяніна. Забэйда — сапраўдны сын гэтай зямлі, зьвязаны з ёю ўсёй сваёй душою і гэта чуецца ў яго народнай песьні. Тут ён стаіць вышэй ўсяго, і сягоньня няма яму роўных. Пісаць — гэта мала, трэба чуць і іменна чуць, зразумець усю сілу яго таленту, як выканаўцы. Сэрца сьціскаецца і сьлёзы міжвольна цякуць з вачэй, чуючы яго выкананьне «Як памёрла матулька». Сапраўды, колькі глыбокага пачуцьця ў гэтай, здавалася-б маленькай народнай песьні. Яна яшчэ чакае свайго будучага драматурга, які на яе тэксьце збудуе вялікую бытавую драму.

Усе народныя песьні спатыкаліся слухачамі сталымі воплескамі і бісаваліся з нязвычайным энтузіязмам. Асабліва вялікае ўражаньне Забэйда-Суміцкі зрабіў сваім выступам у г. Ваўкавыску. Яго апошні канцэрт у г. Беластоку, дзе на канцэрце былі выключна беларусы, быў трыумфам нашага слаўнага сьпевака.

І як заўсёды, так і цяпер наш слаўны сьпявак спаткаўся з сваёй старой маткай.. Кветкі, якімі абдарылі сьпевака беларусы Беласточчыны, трымала на сваіх руках і старая маці Забэйды. Забэйда — гэта наш сын! Мы ганарымся тым, што з нашага сялянскага асяродзьдзя выходзяць такія вялікія людзі, як Забэйда-Суміцкі. У гэтым ёсьць зарука, што мы будзем жыць! У гэтым годзе наш слаўны сьпявак Забэйда-Суміцкі абходзіць 15-лецьце сваёй сьпявацкай дзейнасьці. З усіх канцоў Беларусі напływаюць да яго сардэчныя прывітаньні і пажаданьні ў яго плоднай працы на ніве беларускай культуры. Мы перакананы, што ў Менску, куды накіроўваецца наш сьпявак, ён будзе адзначаны за свае выдатныя заслугі на полі беларускай культуры.

М. ДАЛЬНЫ.

Сьвята песьні

На вуліцах Ваўкавыску, мільгаючы паміж муроў і развалін, руплівым крокам ідзе ў нацыянальных касьцюмах група школьнікаў з поўнымі рукамі кветак.

Здалёк паказаліся клубы дыму, загудзелі рэйкі, з шумам пракаціўся цягнік і замільгалі вокны вагонаў. У вадных з іх прыветліва ўсьміхнуўся добра вядомы ўсім беларусам твар нашага сьпевака Суміцкага.

Асталося поўгадзіны да канцэрту. Пры ўваходзе ў салю натоўп.

У салі шорах. Што такое? Сьвятла няма. Чаму? Апошняя спроба сарваць канцэрт. Будзе канцэрт. Будзе канцэрт ці не? Канцэрт пачынаецца. За некалькі хвілін адзін з гасьцей-немцаў наладзіў сьвятло. Паліліся пераліўныя гукі італьянскіх песьняў, нямецкіх. Пасьля беларускія. Багатая колерамі, як багатае духовае жыцьцё беларускага Народу, беларуская песеннасьць намастацку перадаецца сьпеваком. Ён быццам чараўнік, заваложвае слухачамі і пераносіць іх у краіну салодкіх лятуценьняў-сноў. Нейкая чароўная сіла ўліваецца ў іх пачуцьці, і яны перажываюць усё, што хоча «чараўнік» перадаць у песьнях. Саля то заміpae ў засмучаньні, то зьяўляецца ажыўленьне, бадзёрасьць, то шчыры сьмех, то ізноў раздаюцца бурныя воплескі.

Асаблівае ўражаньне на слухачоў зрабіла «калыханка», якую сьпявак памятуе, як сам кажа, яшчэ з дзяцінства, як яму калісь сьпявала маці, гэтым разам першы раз прысутныя на канцэрце свайго сына, якога чулі ўжо многія мільёны людзей. Сьпеваку прышлося большую частку праграмы па просьбе слухачоў паўтарыць. Праграма скончана. Але слухачы ня хочуць растацца з гэтай рэдкай прыемнасьцю і яны просяць надпраграмна яшчэ і яшчэ. Аднак, усяму мусіць быць канец. Слухачы неахвотна пакідаюць салю, выносячы незабыўныя ўражаньні. Сапраўды, трудна забыць гэты вечар.

У дапамогу настаўніку

Гутарка аб сасне

Міколка часта выходзіць у свой садок і прыглядаецца. Яшчэ толькі пачатак сакавіка, а ўжо на грушах патварыліся пупашкі.

«Будзе ў гэтым годзе шмат цьвету» — кажа яму старэйшы брат Янка. І Міколка прыпамінае сабе леташнюю вясну, калі іх садок абліты быў, як малаком, белым цьветам. Прыпаміналася яму таксама і прошлае лета, калі ён з мамай, ды сястрой Ганнай хадзілі ў лес па ягады ды грыбы. Прыпомніўся яму лясок, а ў ім ягады ды грыбы. і неяк моцна захацелася каб ізноў хутчэй было лета.

Вось ён сядзіць сабе пад сасною, апёршыся ў яе плячыма, у каленках трымае кубачак з ягадамі. Непадалёк мама і сястра. Міколка бярэ ў пальцы па адной ягадцы і кладзе сабе ў рот, прыгэтым моцна задзірае галаву ўверх.

Глянуў ён раз на чубок сасны. Мамачка— аж сам зьдзівіўся.

Гэтакая яна была высокая. Ну, можа дваццаць разоў большая за Міколку. І так яму захацелася даведацца, як яна такая вырасла.

— «Мама, а мама. Скуль гэта тут такі лес узяўся.

— «Вырас, сынку. Калісь, калісь вельмі даўно, калі і людзей тут яшчэ ня было, ня было тут таксама і лесу. Быў вось пясок і камень, больш нічога. Потым камень на сонцы, ветры ды дажджы раздрбіўся, зьветраў, як кажуць, і на ім паявілася першая расьліна — пароставы лішайнік. Гэта самая бедная, шэрая або цьмяная расьліна. І цьвет у яе цёмны. Насеньне яе вельмі малое, так як пылінка. Прынясьлі да нас яго ветры. Калі гэты парост размножыўся, ён угнаіў зямлю. Стала яна прыдатнай і для больш вымагаючых расьлін. Тады прынёс да нас вецер насеньне моху. Мох пакрыў пластом нашу зямлю і яшчэ больш яе угнаіў. Тады на зьмену прышла трава, на траўцы паявіўся і кусьцік. А пасьля кусьціка вырас ужо і вялікі лес.

— Добра, што ты мне расказала гэта, мама. Але скуль узялася ў нас сасна?

— З насеньня, сынок, з насеньня. Вецер прынёс да нас яго.

— А дзе-ж гэтае насеньне ёсьць, я ня бачу?

— У шышцы, сынок. Паглядзі толькі ўверх, колькі там бачыш шышак.

— Ну, добра, я бачу шышкі, але дзе-ж там насеньне.

— А вось, сынок. Вазьмі ты старую шышку. Бачыш якая яна шурпатая.

Паміж лускамі тут ляжыць насеньне.

— А ці сасна цьвіце, мама, ці не?

— Цьвіце, сынок, цьвіце. Так як яблыня, ці груша. Толькі цьвет яе ня белы, а жоўты, ды чырвоны.

— А калі яна цьвіце, я ніколі ня бачыў?

— Вясною, сынок, вясною, у маі. Толькі што сьпеюць шышкі не таго-ж году ў восені, але — на другую восень, так што мінае ад зацьвітаньня да пасьпяваньня 18 месяцаў.

— А як насеньне сасны выглядае?

— Маленькае яно, вось такое як проса, толькі што плоскае.

— А як - жа яно ляціць такое малое. Проса адразу-ж падае на зямлю.

— Бачыш, сынку насеньне сасны мае маленькія крыльчыкі. Вецер у гэтыя крыльцы паддувае і нясе далёка, далёка.

— Добра, мама. А як з такога маленькага насеньня вырастае такое вялікае дрэва?

— А ты паглядзі кругом. Вось сядзіш пад сасною, там далей другая, там трэцяя і так без канца.

Яны цяпер растуць рэдка. А калісь, як яны толькі пачыналі расьці, тут так шмат было насеньня, што проста ступіць нельга было, каб на яго не наступіць. Што слабенькае адпадала, асталося толькі тое, што было мацнейшым, упала на лепшуюральлю. Яно і дала багаты ўраджай.

— Крыху я зразумеў. Але як такое высокае дрэва ды яшчэ з гальлём расьце проста, не падае?

— Яно корань глыбокі мае. Самы вялікі корань, старчак, ідзе тут проста ўглыб, а іншыя распаўзаюцца ўбакі трымаюцца за зямлю.

— Я быў сяго́ньня ў маладым лесе. Там дрэва растуць густа і маюць форму стога. А вось гэта пад каторым я сяджу, стаіць далёка ад другіх і гальлё мае распушчанае ва ўсе бакі, а не здапекам.

—Бачыш, сынку, сасна вельмі сьвет любіць, любіць сонца. Калі яны растуць густа, то адна перад адной стараюцца, каб як мага хутчэй вырасьці, ды больш сабе сонца захапіць. Таму і растуць яны на выперадкі якая спрытнейшая — хутчэй расьце і заглушае слабейшую, адбірае ад яе сонца ежу і зямлю.

Тады тая слабейшая бяз сонца памірае, астаецца толькі мацнейшая. Калі яны вырастуць такія высокія як твая, пад каторай ты сядзіш, тады яны ўверх распускаюць гальлё ўва ўсе бакі, і цешацца сонцам, стараюцца найбольш яго схапіць.

— А чаму, мама, тут няма іншых дрэў, толькі сасна. Чаму тут дубу няма?

— Сасна, сынку як селянін беларускі. Яна можа там расьці, дзе іншае дрэва не расьце. На сухіх пяскох і на мокрых абшарах. Дуб ён, як пан, давай яму лепшае. Калі зямля лепшая — дуб яе сабе забірае, сасну на горшую сьпіхвае. Таму вось бачыш што сасна расьце там, дзе яліна. Ды сасна хаця слаба адзета, але зімы не баіцца. Мароз пераносіць добра. Вецер таксама ёй ня страшны.

— А ці многа ў нас сасны, мама?

—О, многа. У нас больш як палавіна ўсяго лесу (60%) знаходзіцца пад сасною.

Хто мы

Кожны культурны чалавек у першую чаргу павінен ведаць, хто ён такі, якая ягоная мова, народ і край, дзе ён жыве, якая ягоная гісторыя. Ён з малых дзён павінен умець адказаць на самыя простыя аснаўныя пытаньні, як напрыклад:

— Хто мы?

— Мы беларусы.

— Хто гэта беларусы?

— Беларусы — гэта народ арыйскае расы, славянскага племя.

— Што такое народ, або нацыя?

— Народ або нацыя, гэта згуртаваньне людзей, якія гавораць аднэй мовай, якія зьяўляюцца аднаго расавага паходжаньня, засяляюць адну тэрыторыю, маюць свой арыгінальны фізычны тып, свае звычаі, культуру, гісторыю. і народны характар, якім розьняцца ад іншых людзей, ды праяўляюць сваю нацыянальную сьведамасьць і волю.

— Ці беларусы зьяўляюцца народам?

— Так, беларусы зьяўляюцца народам, бо маюць свой асобны язык беларускі, засяляюць суцэльнай масай адну тэрыторыю, маюць сваю гісторыю, культуру, звычаі, прадстаўляюць фізычны і духовы асобны тып і праяўлялі ды праяўляюць сваю нацыянальную сьведамасьць і волю, імкнучыся да лепшага самастойнага жыцьця.

— Ці многа ёсьць народаў?

—На сьвеце ёсьць многа розных народаў і кожны дбае аб сваё дабро, пашыраючы нават часта свае ўплывы на суседнія народы, каб карыстаць з іхніх багацьцяў і працы вывышаючы сябе, а паніжаючы другіх. Так напрыклад: нашы суседзі расейцы і палякі, заўсёды стараліся пашырць свае ўплывы сярод беларусоў. Яны выкарыстоўвалі нашых людзей, нашыя багацьці, панавалі ў нас, сьпіхваючы беларусоў на апошняе месца, стараючыся адначасна русыфікаваць або палянізаваць белрусоў.

І ў сучасны момант зьяўляецца шмат беларусоў, якія пад уплывам палянізацыі сталіся палякамі.

— Хто можа належаць да таго ці іншага народу, або нацыі.

— Прыналежнасьць да таго, ці іншага народу, або нацыі, нельга выбіраць паводле свайго успадабаньня. Прыналежнасьць да таго ці іншага народу, стаецца кожны чалавек ужо па сваёй прыродзе, па сваёй крыві, целам і душой сваёй. Гэта значыць, у каго плыве беларуская кроў, хто гаворыць па беларуску, той гэтым самым прыналежыць да беларускага народу.

Сьведамым грамадзянінам свайго народу становіцца беларус толькі тады, калі ён усьведаміцца, — гэта значыць, пазнае добра, хто ён сам ды пачуе духовую і кроўную сувязь з усім сваім народам.

Народная сьведамасьць зьбліжае і злучае людзей у вадну моцную сям'ю. Даражэйшы і мілейшы нашаму сэрцу будзе кожны беларус, хоць-бы ён найдалей ад нас жыў, бо ён прыналежыць да нашага народу беларускага, бо гэта наш брат з народнасьці. Усе іншыя народы, хоць-бы яны і жылі на Беларусі, любяць свой народ і сваю Бацькаўшчыну, а ня нашую.

Хто можа быць беларусам?

—Беларусам можа быць той, у каго ў жылах цячэ беларуская кроў, чые бацькі, дзяды і прадзеды былі беларусамі.

Колькі ёсьць усіх беларусоў?

Беларусоў агулам на ўсім сьвеце жыве больш за 15 мільёнаў. Сваім лікам беларускі народ займае сярод іншых народаў паважнае месца.

— Чаму мы называемся беларусамі?

Таму, што нашыя дзяды і прадзеды былі беларусамі, што мы нарадзіліся беларусамі, гаворым па беларуску і чуемся беларусамі.

Як называецца той, хто выракаецца свайго народу?

Той, хто выракаецца свайго народу, зьяўляецца рэнэгатам, здраднікам і прадажнікам. Здрада-ж гэта найгоршая ганьба і яго ні адзін народ ня прыме да свайго асяродзьдзя. Ён ніколі ня будзе мець маральнага супакою.

— Якія абавязкі беларуса ў адносінах да свайго народу і краю.

— Беларус павінен любіць свой край, павінен пазнаваць якнайбольш свой край, сваю родную мову, гісторыю свайго народу, шчыры сын свайго народу не павінен быць пасыўным назіральнікам, што добрага або дрэннага робіцца ў родным краі, а павінен быць творчым элемэнтам гэтага народу, павінен дбаць, каб у беларускім краі разьвіваўся дабрабыт, беларуская культура, літаратура і каб народ увесь быў шчасьлівым. Для дабра свайго народу і краю беларус павінен быць гатоў на найвялікшыя ахвяры, нават аддаць жыцьцё.

Апрацаваў на падставе Ластоўскага

Р. Б-ун.

Узгадаваўчыя асновы беларускай народнай школы

Наша гістарычная сучаснасьць надзвычай высока ставіць ролю школьнага настаўніка у справе адраджэньня краіны.

Настаўнік лічыцца як «узгадавальнік беларускай нацыі», які павінен мець пэўную пашану і аўтарытэт. Веда, якую ён пашырае у народзе і якую перадае сваім вучням, і духовая культура, якой ён прыцягвае да сябе моладзь і старэйшых, ідэя, якую ён пашырае і для якой працуе — усё гэта узвышае настаўніка і ставіць яго на вышыні годнасьці «узгадавальніка народу».

Яму даручана вельмі адказная справа, а таму вельмі правільныя думкі аўтара артыкулу «Беларуская школа павінна быць антыбальшавіцкая» («Баб. Газ.» нум. 47.), які кажа, што «сучасная школа павінна супроцьпаставіць усяму таму, што уносіла шкодная для нас савецкая школа. Таму узгадаваньне вучня трэба абаперці на сям'і, як на аснове усялякага грамадзкага ладу. Трэба выпрацваць у вучня сталыя маральныя якасьці, абапёртыя на агульналюдзкай этыцы і нацыянальных патрабаваньнях. Інтэрнацыянальным мэтам, фантастычным ідэям трэба супроцьставіць нацыянальныя патрэбы і дух сёньняшняга часу. Любоў дзяцей да бацькоў, пашана да старэйшых і настаўнікаў, любоў да беларускага народу і краю, ахвота служыць і працаваць на ягонае дабро і сьветлую будучыню».

Але зараз нашае чарговае заданьне канкрэтызаваць, ажыцьцявіць гэта ў штодзённай працы настаўніка і узгадавальніка, які павінен сваю асноўную ўвагу накіраваць на выпрацоўку неабходных грамадзкіх якасьцяў у натуры дзіцяці і на пабудову адпаведнага школьнага рэжыму, які павінен дапамагаць укараненьню якасьцяў і навыкаў, патрэбных для будучых грамадзян — падставы якія неабходна закладаць якраз у малодшыя гады.

Асновы гэтых грамадзкіх навыкаў яшчэ у XVI ст.былі вызначаны Амосам Каменскім у яго «Вялікай дыдактыцы». Успомнім галоўныя з іх, якія ён радзіць сыстэматычна ўзгадоўваць у дзецях, пачынаючы з малодшага ўзросту.

1. Пашана і гонар у адносінах да старэйшых.

2. Паслухмянасьць — хуткае імкненьне да выкананьня загадаў настаўніка і ўзгадаваньня, а таксама падпарадкаваньня да выкананьня загадаў настаўніка і ўзгадавальніка, а таксама падпарадкаваньне існуючаму рэжыму установы.

3. Пэўная праўдзівасьць у словах і паводзінах дзіцяці, трэба прывучаць яго да таго, каб ня ўжываць няпраўды, хлусьні і ашуканства як у сурёзных справах, так і ў жартах.

4. Ахайнасьць, якая павінна адбівацца ў прыстойных паводзінах у часе яды, беражлівых адносінах да вопраткі, кніжак і акаляючых рэчаў.

5. Узгадаваньне працаздольнасьці, прывучэньне дзяцей да працы, зацікаўленасьць у добрасумленным яе выкананьні.

6. Разьвіцьцё ў дзяцей стрыманасьці ў мове, звычаі не балбатаць.

7. Неабходна ўзгадоўваць у малодшым узросьце цярплівасьць, вытрыманасьць, якія патрабуюцца ад чалавека на працягу яго жыцьця, трэба прывучыць дзяцей перамагаць свае біялёгічныя імкненьні і жаданьні, кіравацца розумам, але не выпадковымі імкненьнямі і г. д.

8. Услужваньне, дагодлівасьць, жаданьне чымсьці ўслужыць старэйшым, дапамагчы па мажлівасьці.

9. Дабрадзейнасьць, далікатнасьць у паводзінах. Уменьне трымацца з належнай сьціпласьцю, ужываньне адпаведных звычкаў грамадзкай ветлівасьці — прывітаньні, адказы на прывітаньні, ветлівыя просьбы і звароты як да старэйшых, так і да сваіх равесьнікаў, праявы падзякі ў адпаведнай форме і г. д.

Вось тыя рысы характару, якія як нейкі падмурак, патрэбны для ўзгадаваньня якасьцяў грамадзяніна, псыхіка якога павінна лёгка падпарадкавацца абавязкам, якія вызначаюць законы краіны і пэўная палітычная сыстэма. Палепшаньне агульнай маральнасьці ў жыцьці магчыма дасягнуць ня толькі разьвіцьцём разумовага боку натуры чалавека, але галоўным чынам узгадаваньнем у асобе высокіх імкненьняў духу, пэўнай накіраванасьці волі. Адзіны шлях да таго — узгадаваньне ў вучнях любові да парадку і звычкі падпачальвацца запатрабаваньням грамадзкага жыцьця з такім разьлікам, каб усялякае парушэньне гэтых запатрабаваньняў прыводзіла парушальніка да пэўных адмоўных вынікаў, у той час як дабраахвотнае падпачаленьне павінна прыводзіць вучня да відавочных і перакапальных для яго дадатных вынікаў. (Мэтад натуральнае пасьлядоўнасьці» — Руссо, Спэнсэр).

Самы ўклад школьнага жыцьця, адносіны вучняў паміж сабою, і да настаўнікаў у школе, да бацькоў і старэйшых у ўмовах хатняга жыцьця павінны спрыяць разьвіцьцю паказаных вышэй якасьцяў, але адпаведным чынам трэба арганізаваць гэты рэжым і ўклад, каб дзеці мелі магчымасьць заўсёды ўжываць гэтыя звычкі і запатрабаваньні, у той час як узгадавальнікі павінны сачыць за тым, каб дзеці, як гэта трэба, выконвалі паказаныя правілы паводзінаў.

Адпаведных посьпехаў ва ўзгадаваньні магчыма чакаць у тым выпадку, калі гэтыя элементы грамадзкіх паводзінаў будуць даведзены ня ўслоўным, вербавальным парадку як разважаньні, якія разьлічаны на гэтак званую «сьвядомасьць», але гэтыя запатрабаваньні павінны быць ператвораны ў штодзённую справу, зьвязаную з канкрэтным жыцьцём дзяцей — вучобай, працай, гульнямі, адносінамі як да старэйшых, так і да сваіх сяброў.

Ня шляхам агульных разважаньняў, а у канкрэтных праявах на працы ў практыцы штодзённага ўжытку вучні павінны засвоіць неабходныя ў жыцьці запатрабаваньні пашаны да старэйшых, паслухмянасьці, ветлівасьці, праўдзівасьці і г. д.

Паказаныя вышэй прынцыпы Я. А. Каменскага павінны знайсьці сваё ўжываньне ва ўсіх момантах нашага школьнага жыцьця. На вялікі жаль, у нас яшчэ мала зварочваецца ўвагі на тое, як павінен трымаць сябе вучань у школе, паза сьценамі школы, у адносінах да старэйшых, а таксама як трэба паступова выпрацоўваць у паводзінах вучняў пэўныя культурныя звычкі і г. д.

Гэтыя прынцыпы Каменскага павінны быць пакладзены як падставы для разгляду пытаньня аб школьнай дысцыпліне, разумеючы пад апошняй сукупнасьць правілаў і палажэньняў, якія рэгулююць паводзіны і ўзаемаадносіны сяброў школьнага калектыву. Кіраўніцтва школы даводзіць гэтыя правілы да ведама як вучняў, так і настаўнікаў і увесь час сочыць за няўхільным і справядлівым іх выкананьнем, узгадоўваючы тым у школьнікаў элемэнтарнае ўяўленьне аб законнасьці. Зараз мы паагул адчуваем асаблівую неабходнасьць разьвіцьця у нашым маладым пакаленьні пашаны й павагі да законнасьці і парадку, як пэўных падстаў грамадзкасьці і прагрэсу.

Наша школа сваім агульным рэжымам, і беларускія настаўнікі сваімі уласнымі паводзі-

Сельская гаспадарка

Пустазельле

Пустазельле — вораг ня толькі кожнага паасобнага гаспадара, але гэта вялікі вораг усяго народу і дзяржавы, бо вось у 1910 годзе сельска-гаспадарчыя ўстановы Екацерынінскай акругі сьцьвердзілі, што толькі некаторае пустазельле здабрала сялянам: 5.000.000 цэнтнараў збожжа, г. зн. 30 проц. ураджаю! Ужо толькі з гэтага бачым, што гэта вораг не малы.

Прытым гэта вораг заўзяты. Ён прыспасабляецца да самых нявыгадных, самых дрэнных абставінаў і ўмее выкарыстаць найменшую памылку селяніна. Пустазельле вельмі лёгка і шырока расьсяваецца, калі яму дамо ўжо найменшую магчымасьць, а пашыраецца яно ня толькі насеньнем, але і карэньнямі. Адна толькі расьліна асоту дае 19.000 зярнят, гарчыца 3.000, куколь — 2.000, бярозка — 600, і г. д., тады як збожжа —20—30! Праўда, гэтае насеньне ня ўсё пападзе на поле, ня ўсё адразу пасходзіць, але яно можа прарастаць праз 10—15 гадоў! Насеньне лебяды найлепей усходзіць на чацьвертым годзе. Акрамя таго насеньне пустазельля, як вядома, мае дасканальныя ўраджаі для пашырэньня: пух, асьцюкі, кручкі, крыльлі, валаскі іг. д. Ветрам, жывёлаю, вадою, з гноем, з культурным насеньнем яно разносіцца далёка і шырока і засьмечвае нам пасевы, адымае спажыўныя матэрыі ў ральлі, збірае месца, вохкасьць, заглушае культурныя расьліны, некаторыя, як бярозка, спляtaюць збожжа так, што пасьля жаць вельмі цяжка. Акрамя таго, насеньне пустазельля вымалочваецца са збожжам і засьмечвае нам зярно, якое без належнай ачысткі ня мае поўнай цаны пры продажы.

Асобна ад пустазельля, якое пашыраецца насеньнем, стаяць такія вялікія шкоднікі, як — асот, пырай і пад., якія пашыраюцца ня толькі насеньнем, але і карэньнямі. Гэтыя шкоднікі ня толькі адбіраюць спажыўныя матэрыі культурным расьлінам, але часта так сапсуюць ральлю, што там доўга амаль нічога ня можна сеяць.

Пазнаўшы прыроду гэтых шкоднікаў, вучоныя прышлі і на спосабы барацьбы з імі. Такіх спосабаў шмат. У асноўным гэтыя спосабы наступныя:

1. Неабходна ўжываць найлепшыя гатункі культурных расьлінаў, да таго добра прызвычаеных да нашага клімату.
2. Пасяўное насеньне павінна быць чыстае ад насеньня пустазельля.
3. На межах, равох і дарогах трэба нішчыць яго яшчэ перад дасьпяваньнем.
4. Нішчыць яго абкопваньнем і абкучваньнем.
5. Пырай часьцей павольна выбараноўваць, а асот высякаць глыбей у зямлю, як толькі ён крыху адрасьце. Асот вельмі хітры шкоднік: ён мае ўсваіх карэньнях вялікія запасы спажывы — на 3, а нават і 4 гады. Дык вось, калі мы будзем усьцяж 3—4 гады яго нішчыць, не пазволім яму павялічыць свае запасы, ён абавязкава загіне, бо запасы яго выйдуць. Інакш з ім змагацца нельга. Гэтага расьліннага ваўка зьнішчым цярплівасьцю.
6. Заворваць плытка пожню.
7. Сеяць мешаніны матылькаватых расьлінаў: канюшыну, віку, гарох, пялюшку, лубін і г. д.
8. Рэдзьку (сьвірэпу) і гарчыцу нішчым таксама пасыпаньнем да расы на ліст каінітам і расчынам сіняга каменя.

Асабліваe месца сярод пустазельля займаюць такія шкоднікі, якія жывуць паразітамі (дармаедамі), — цягнуць сокі з культурных расьлінаў, гэта перадусім павітуха на канюшыне, люцэрне, ільну і г. д. Змагацца супроць іх неабходна пералічанымі спосабамі. Часта, аднак, гэты шкоднік мясцамі зьнішчыць нам канюшыну зусім. Тады, каб ён не пашыраўся, трэба яго выпаліць.

Такім чынам, асьцерагаць нашы пасевы ад гэтых вялікіх шкоднікаў многа лягчэй, зручней і выгадней, чым ратаваць іх тады, калі яны запануюць у полі.

Але і гэтага яшчэ мала. Мала нам паможа наша старанная праца, калі наш палетак будзе чысты, а ў суседа пустазельле будзе буяць. Пасьля таго, што мы сказалі, відаць для кожнага, што мы ніколі ня вызвалімся ад гэтых ворагаў. На другі год ізноў пачынай спачатку. Таму супроць пустазельля трэба змагацца ўсёй грамадою. Наш беларускі селянін вядомы далёка — шырака як вельмі працавіты гаспадар. Толькі працавітасьць яшчэ не заўсёды вырашае справу. Каб нашы палеткі зрабіць фактычна культурнымі, трэба крыху папрацаваць ня толькі рукамі, але і галавою. А справа тут вельмі простая: на сабраньні грамады дагаварыцца, што ўсе гаспадары адначасна прыступяць да змаганьня з гэтым ворагам, што ніхто не дапусьціць, каб на яго палосцы пустазельле дасьпела; і справа вырашана: вораг нашых палёў і паляпшэньня нашага дабрабыту будзе зьнішчаны.

намі павіны паказаць дзецям адпаведныя навучальныя прыклады.

Так, вядомы нямецкі пэдагог А. Дыстэрвэг гаворыць аб неабходнасьці сваечасовага і дакладнага пачатку школьных заняткаў наступнае:

«Вельмі важна, каб школы пачыналі свае заняткі разам з апошнім ударам гадзіньніка, бо гэтыя школы павінны прывучаць узгадаванцаў да грамадзкага жыцьця ў дзяржаве, а таксама да дакладнага выкананьня тых абавязкаў, якія накладае дзяржава і грамада на чалавека грамадзяніна і працаўніка. Бо якая вялікая шкода для грамадзкага жыцьця ад таго, што маса людзей ня прывучаецца да дакладнасьці і парадку.

Чым больш чалвек павінен быць узгадаваны да карыстаньня свабодай і самастойнасьцю, тым больш у дзіцячыя гады яго трэба прывучаць да парадку і дакладнага выкананьня сваіх абавязкаў».

А таму трэба настаўніку у сваёй працы умацоўваць сувязь жыцьця і школы, а таксама сям'і і школы.

Нам зараз патрэбна школа, якая вучыць шанаваць Бога, бацькоў, любіць сваю радзіму, прывучае да працы таму, што праца зьяўляецца нацыянальнай жыцьцёвай праявай народу, бо кожная культура, выканапая працай, зьяўляецца граматай шляхоцтва нацыі, яе гонарам.

Маральны жыватворчы ідэал узгадаваньня разьвіваецца і пранікае ў сэрца толькі ў сувязі з рэальным грамадзкім жыцьцём, толькі у гэтым выпадку ён ня будзе марай і лятуценьнем, але ідэалам здаровым, блізкім да сапраўднага жыцьця, які здольны будзе выклікаць на энэргічную і карысную працу.

ДАГЛЯД ЗА ІЛЬНОМ.

Лён асабліва цяпер, іграе ў нас вялікую ролю. Дзеля гэтага нашы гаспадары падрыхтоўваюць вельмі старанна для яго свае загончыкі. Прыгэтым паверхня глебы часта моцна здрабняецца. Таму, калі пойдзе дождж, зьверху вытвараецца скарынка, якая перашкаджае ўсходам і росту расьлінаў. На захадзе дзеля гэтага ільняныя пасевы пасыпаюць часта мякінай, або сечкай. Ясна, калі насеньне яшчэ ня ўзышло, скарынку нішчым бараною, або граблямі. Вельмі добра пасыпаць зямлю пасьля пасеву пластом торфу ў 1,5 цм. Гэта павышае ўраджай сьцябла і насеньня амаль на трэціну.

Вельмі важнай працай зьяўляецца поліва. Пустазельле асабліва шкодзіць ільну: яно забірае яму сьвятло, вохкасьць, спажыву, а павітуха або зусім нішчыць яго, або значна абніжае якасьць валакна. Поліва лепш праводзіць пры мокрым надвор'і, чым пры сухім, бо пры сухім надвор'і часта з пустазельлем выцягваецца і лён. У гэтым выпадку практыкуецца вырэзваньне пустазельля нажом. Усякія павітухі, уюнок і да г. п. неабходна выполваць тады, калі яны яшчэ маладыя, бо калі яны аблытаюць сьцёблы, іх цяжка ўжо выдаляць.

Поліва трэба скончыць перад пачаткам цьвіценьня, бо пасьля лён вытоптваецца, лёгка падрываецца і таму абніжаецца ўраджай. Каб лён менеи прыгэтым пашкодзіць, лепей палоць супроць ветру.

ЯК ЗРАБІЦЬ МЯШКІ БОЛЬШ МОЦНЫМІ

Каб мяшкі зрабіць болей моцнымі, паступаем наступна: робім моцны расчын дубовай кары і мочым у ім мяшкі ў працягу 24 гадзін. Пасьля мыем, палошчам у чыстай вадзе і высушваем.

Інж. Аграном.

НАША ПОШТА

АД РЭДАКЦЫІ: У апошнім часе мы атрымоўваем шмат лістоў з розных мясцовасьцяў з наракальнямі на солтысаў. Солтысы павінны бязумоўна, папраўіцца, бо далей так ня йдзе. Рэдакцыя «Новай Дарогі» хоча жыць у найлепшай згодзе з солтысамі, а таму просіць справядліва адносіцца да людзей, ня браць лішніх яек, ня грызьціся з людзьмі і пашыраць нашу газэту. Тады будзе ўсё добра.

КАЛІНА. Вашыя некаторыя вершы надрукуем.

Л. К. Дзякуем за прывітаньні. Пішыце больш такіх задзёрыстых вершаў.

В-іч, з Гайнаўкі. Чаму нам ня пішаце? Мы з прыемнасьцю будзем друкаваць Вашыя творы.

Дзярэчын Іван. Вашая карэспандэнцыя намі атрымана і надрукавана. Вы павінны зразумець, што часта ў газэце нельга надрукаваць усяго матарыялу і таму прыходзіцца крыху пачакаць. На кожны ліст мы адказваем. Лістоў, аднак, так шмат, што папросту немагчыма ўсім адразу адказаць.

ВАЛЕРЫ СУМ-РАСА. Ваш верш «Майская навальніца» заслабы. Пішыце й прысылайце іншыя свае творы.

ГАРУСТОВІЧ І. Вы напісалі верш «Тройца», Прыйшлі Вы раніцай у лес, селі пад бярозкай. Паглядзелі ўгару — хвойкі стаяць. Сонца сьвеціць. Пяе. Прыйшла Тройца. Усюды трава. Людзі сьвяткуюць. Вецер сабе павявае і гальлё калыша. А Вы сабе сядзіцё пад бярозкай і «аловак добра піша». Нічога асаблівага Вы ў вершы не сказалі. Гэта так, напрыклад, як мы прыйшлі-б дахаты, селі за стол, наеліся кіслага малака з бульбай і апісалі гэта, а «аловак добра пісаў-бы». Трэба нешта цікавае і прыгожае ўбачыць у тым, што Вы апісваеце, тады і хвойкі, і сонца, і кіслае малако будуць абвеяны нечым прыгожым, што ўзбудзіць у нас пачуцьцё хараства.

ШЭРШАНЬ. Ваша паэма «Герой працы СССР — Гаўрыла Дулеба», нажаль, у друк ня пойдзе папросту дзеля нецэнзурнасьці. Занадта шмат гэтага «душку», аб якім Вы пішаце. Спрабуйце пераапрацаваць гэтую паэму. Мы ўсе чыталі яе і аж кіснулі, як кажуць, ад сьмеху. Як шкада, што нельга яе выдрукаваць. Пішыце нам. Абавязкава прыедзьце да нас. Маем розныя важныя справы.

Інж. ЗАСІМ. Ваш прыродазнаўчы расказ для дзяцей будзе надрукаваны. Пішыце больш.

Вучням Кляшчэльскай школы. Беларускі Хор у чэрвені выяжджае ў Нямеччыну, дзе дасьць канцэрты для беларускіх работнікаў. Пасьля свайго павароту будзе намечаны новы аб'езд Беласточчыны, а тады не абмінем і Вашай школы. А ці ў Вашай школе ёсьць вучнёўскі хор?

Вайна з паразітамі

Аб'явіў на сходзе солтыю
важную навіну,
што на пятніцу склікаюць
ўсіх жанчын у гміну:
— Камісар наш вельмі любіць
жаночую нац'ю
І задарма кожнай робіць
«вечну андуляц'ю».
Няхай толькі знойдзе вошы,
От дзе гумы ўшпарыць!
Астрыгуць сьпярша «пад вожык»,
пасьля будуць парыць.
Ёсьць пры гміне, — я сам бачыў —
ад вошай дырэктар,
гэта вам, каб так азначыць,
сам «пан дызынфэктар»!
Замкне ў гэтакую будку,
І напусьціць пары,
ды яшчэ на вас напіша
па сто марак кары!
— А як возьмем ды ня пойдзем?
— То пасадзяць ў «гэту»!
Заламалі бабы рукі:
«Ато-ж канец сьвету!»
Як-жа можна жыць бяз вошай
І блох на пасьцелі,
Хто тады карміць іх будзе
на мужыцкім целе?
—То-ж на тое і вайна,—
кажа дзед Мікіта,—
— Каб зьніштожыць запрытна
усіх паразітаў.
Пілі яны нашу кроў
Цэлыя стагодзьдзі
і цяпер кусаюць зноў.
Даволі ім, годзе!
Ніхто нас ад іх ня збавіць,
Толькі мы самыя,
няхай кожны вошы давіць
і голаву мые!
— Праўда, дзедка, дзякуй вам,
што адкрылі вочы,
пакуль згіне галава,
няхай згінуць вошы!
Маладзіцы і дзяўчаты
талаку зрабілі
і ад рана да паўночы
вошы білі, білі...
пазавешывалі вокны
і дзьверы падпёрлі,
прыйшлі хлопцы з гарманістым,
але іх папёрлі!
Стала менш на вёсцы вошай,
але чуваць стогны,
бо няма спакою ўночы
ад блашыц чырвоных.

ШЭРШАНЬ.

Паліцэйскае распараджэньне ў справе барацьбы з ашалеласьцю

У зьвязку з новымі выпадкамі ашаленасьці на абшары гораду Беластоку, я загадваю наступнае пашырэньне паліцэйскага распараджэньня адносна эпідэміі ў жывёлаў, выданага Шэфам Цывільнае Управы 19 студзеня, 1942 (Урадавы Бюллетэнь, бач 8.) у справе барацьбы з ашалеласьцю на абшары гораду Беластоку:

§ 1.

Сабакаў, каторыя вядуцца бяз увязі на вуліцах ці паза панадворкамі, або каторыя бегаюць свабодна па палёх, будуць лавіць і забіваць або страляць.

§ 2.

Таксама будуць забіваць тых сабакаў, каторыя ня будуць моцна прывязаны на панадворках, або так забясьпечаны, каб не маглі ўцячы за агарожу. Добрым забясьпечаньнем зьяўляецца выходная брамка, каторая моцна замыкаецца, і густы плот.

§ 3.

Службовыя сабакі паліцыі, войска і жалезнадарожнай стражы, а таксама паляўнічыя сабакі, толькі тады не падлягаюць гэтаму мерапрыемству, калі яны знаходзяцца пад наглядам сваіх праваднікоў пры выпаўненьні сваёй службы. На дарозе з службы і на службу гэтых сабакаў трэба таксама вадзіць на ўвязі.

§ 4.

Далей, будуць забіты ўсе сабакі, каторыя маюць больш 3 месяцаў і каторыя на працягу 3 дзён пасьля ўваходу ў сілу гэтага паліцэйскага распараджэньня ня будуць мець на трывалым ашыйніку (скура або ліна, або моцны шнурок) умацаванага падаткавага значка за сабаку з 1944 г., каторы зьяўляецца адначасна распазнаўчым значком.

§ 5.

Каты, каторыя будуць хадзіць паза абшарам панадворку, будуць таксама забіты.

§ 6.

Гэтае распараджэньне ўваходзіць у сілу 2 дні пасьля ягонага апавешчаньня.

Беласток, 27 чэрвеня, 1944 г.

ПРЭЗЫДЭНТ ПАЛІЦЫІ.

Herausgeber: Weißruthenische Vereinigung in Bialystok, Gotthardstr. 1. Tel. 253 .Verantwortlich für den Text: Theodor Iljaschewitsch.

Выдавецтва: Беларускае Аб'еднаньне ў Беластоку, вул. Готтгарда № 1, тэл. 253. Адказны за зьмест: Хведар Ільяшэвіч.